

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI

Krościenko Wyżne

na lata 2010-2017

SPIS TREŚCI

1. PRZESŁANKI OPRACOWANIA PLANU ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI	2
2. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI, W KTÓREJ BĘDZIE REALIZOWANA OPERACJA	4
2.1. Położenie miejscowości przynależność administracyjna	4
2.2. Gleby	7
2.1. Klimat.....	7
2.2. Sytuacja demograficzna, powierzchnia.....	8
2.3. Historia.....	12
2.4. Określenie przestrzennej struktury miejscowości	13
3. INWENTARYZACJA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI	17
3.1. Zasoby przyrodnicze	17
3.2. Dziedzictwo kulturowe.....	17
3.3. Obiekty i tereny	18
3.4. Infrastruktura społeczna	19
3.5. Infrastruktura techniczna	21
3.6. Gospodarka i rolnictwo.....	22
3.7. Kapitał społeczny i ludzki.....	26
4. ANALIZA SWOT.....	27
5. WIZJA ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI	29
6. PLAN DŁUGOTERMINOWY	30
6.1. Priorytety:.....	30
6.2. Miejsca o szczególnym znaczeniu do zaspokajania potrzeb mieszkańców:	30
6.3. Cele	33
6.4. Wykaz i harmonogram realizacji zadań na okres 2010-2015.....	35
7. ZARZĄDZANIE.....	38
7.1. Wdrażanie	38
7.2. Instrumenty realizacji.....	39
7.3. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej	40
7.3.1. System monitorowania planu rozwoju.....	40
7.3.2. Monitoring rzeczowy.....	40
7.3.3. Monitoring finansowy.....	40
7.3.4. Sposoby oceny planu rozwoju	41
7.3.5. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi	41
7.3.6. Uspołecznienie procesu planowania i realizacji	41
8. SPIS ILUSTRACJI.....	42

Zdjęcie na okładce: http://wazy.republika.pl/galeria/panorama_kw1.jpg

1. Przesłanki opracowania planu rozwoju miejscowości

Opracowanie Planu Odnowy Miejscowości to wyzwanie, przed którym stanęły właściwie wszystkie aktywne społeczności lokalne zaangażowane w działania rozwojowe podejmowane na terenie ich małych ojczyzn.

Opracowanie, a następnie wdrożenie planu rozwoju wiąże się z określonymi korzyściami dla społeczności lokalnej:

- aktywizacja społeczności lokalnej – wzrost tożsamości z miejscem zamieszkania i stopnia integracji mieszkańców wokół działania na rzecz własnego środowiska - miejscowości;
- możliwość korzystania z funduszy strukturalnych i innych zewnętrznych źródeł finansowania działań rozwojowych;
- zdynamizowanie rozwoju społeczno-gospodarczego miejscowości, dzięki pojawiającym się nowym możliwościom podejmowania działań rozwojowych;
- wzrost atrakcyjności życia społeczno-kulturalnego;
- wyższy stopień przygotowania miejscowości do pełnienia nowych funkcji;
- wdrażanie pozytywnych zmian akceptowanych przez mieszkańców;
- wzrost wartości majątku komunalnego;
- stworzenie lokalnego forum wymiany informacji i doświadczeń.

Dokument Planu Odnowy Miejscowości - Sołectwo Krościenko Wyżne na lata 2010-2017 został opracowany na podstawie wyników pracy oraz spotkań konsultacyjnych zespołu roboczego, który tworzyli mieszkańcy miejscowości oraz pracownicy Urzędu Gminy Krościenko Wyżne.
Koordynatorem prac nad planem był Pan Stanisław Śliwiński.

Konsultanci RES Management S.C.:

Tomasz Bartnicki	– główny moderator i konsultant
Paweł Mentelski	– konsultant
Maciej Jednakiewicz	– konsultant

2. Charakterystyka miejscowości, w której będzie realizowana operacja

2.1. Położenie miejscowości przynależność administracyjna

Administracyjnie sołectwo Krościenko Wyżne leży w województwie podkarpackim, w powiecie krośnieńskim, w gminie Krościenko Wyżne. Gminę Krościenko Wyżne tworzy jedna miejscowość, podzielona na dwa sołectwa – Krościenko Wyżne i Pustyny. W skład obszaru administracyjnego Krościenka Wyżnego wchodzi przysiółek Pustyny.

Położenie geograficzne sołectwa Krościenko Wyżne wyznaczają współrzędne 49°40'52" szerokości geograficznej północnej i 21°49'01" długości geograficznej wschodniej.

Lokalizację sołectwa Krościenko Wyżne na tle kraju przedstawia poniżej zamieszczona mapa.

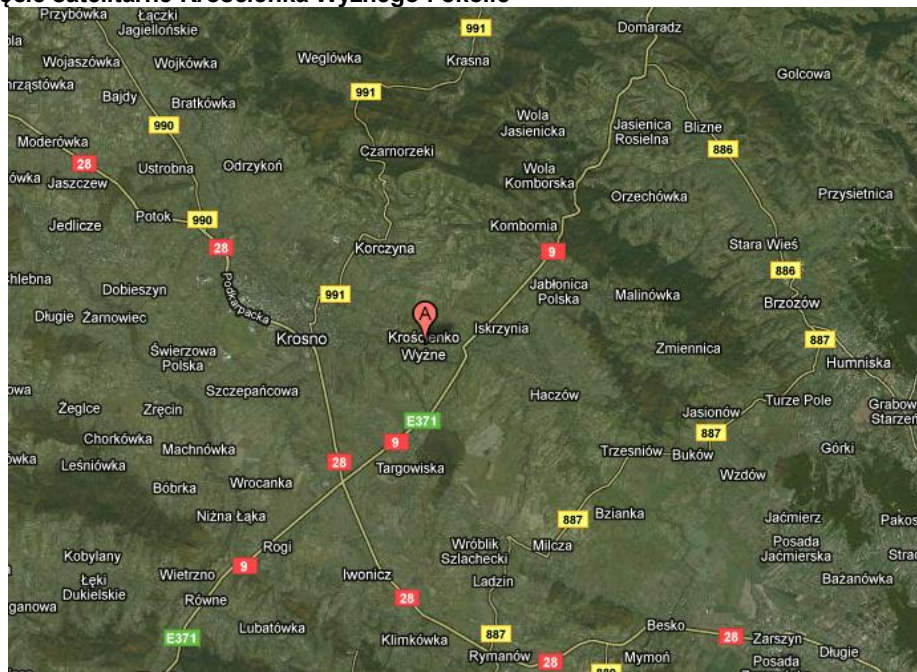
Mapa 1. Położenie sołectwa Krościenko Wyżne na mapie Polski

Źródło: <http://wazy.republika.pl/polozenie.html>

Sołectwo Krościenko Wyżne położone jest w obrębie Pogórza Strzyżowskiego i Dołów Jasielsko - Sanockich, czyli śródgórskiego obniżenia, a dokładniej w ich rozległej części noszącej nazwę Kotliny Krośnieńskiej. Kotlina ta w kierunku wschodnim łączy się z sąsiednią Kotliną Zarszyńską, a w kierunku zachodnim – z Kotliną Jasielską. Sołectwo graniczy z następującymi miejscowościami: od zachodu Krościenkiem Niżnym - niegdyś wsią, a obecnie dzielnicą Krosna, od wschodu z Iskrzynią i Haczowem, od północy z Korczyną i Kombornią, a od południa z Łężanami, Targowiskami i z sołectwem Pustyny.

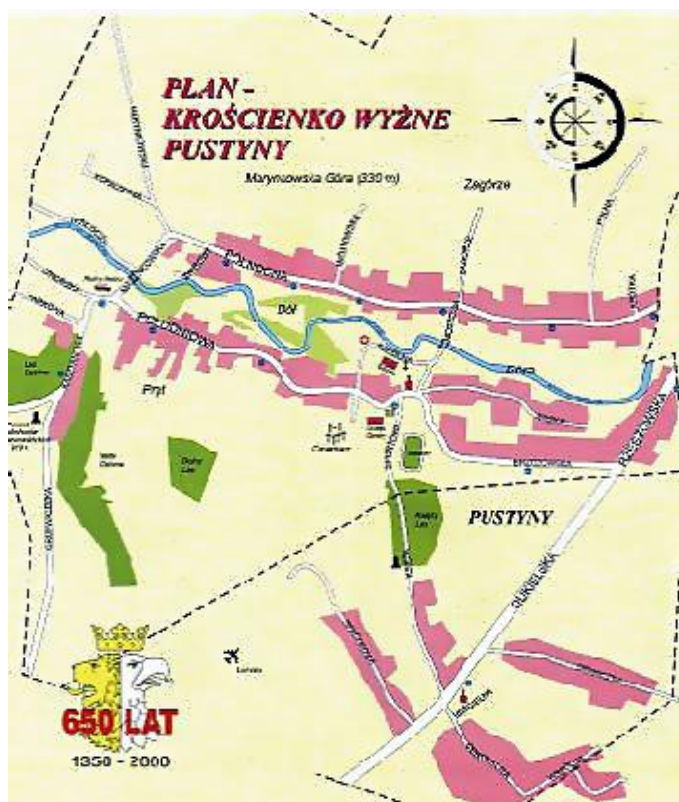
Mapa 2. Zdjęcie satelitarne Krościenka Wyżnego i okolic

<http://maps.google.com>

Plan sołectwa Krościenko Wyżne przedstawia poniżej zamieszczony rysunek.

Rysunek 1. Plan sołectwa Krościenko Wyżne

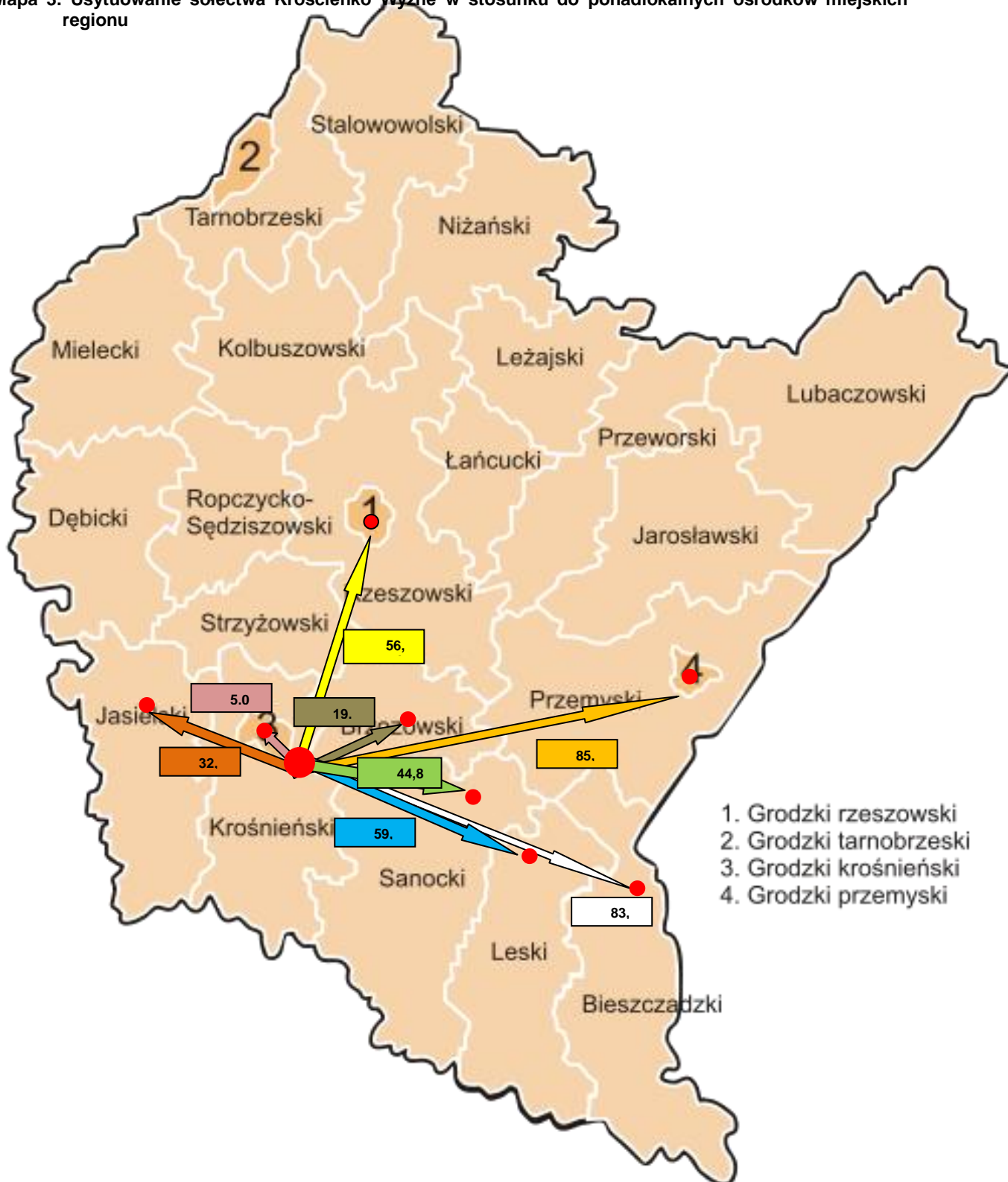

Źródło: <http://wazy.republika.pl/polozenie.html>

Sołectwo Krościenko Wyżne leży stosunkowo niedaleko od przejścia granicznego ze Słowacją w Barwinku (ok. 35km). Usytuowane jest w niedużej odległości od następujących miast – siedzib powiatów ziemskich: Sanok (44,8km), Lesko (59,7km) oraz Ustrzyki Dolne (83,7km). Przybliżona odległość od innych ważnych ośrodków regionu wynosi: blisko 85,6km od Przemyśla, 5km od Krosna, 32,4km od Jasła oraz 56,7km od stolicy

województwa Rzeszowa. Odległość sołectwa od ważniejszych ośrodków gospodarczych – większych miast w regionie przedstawia poniżej zamieszczona mapa.

Mapa 3. Usytuowanie sołectwa Krościenko Wyżne w stosunku do ponadlokalnych ośrodków miejskich regionu

Źródło: <http://pl.wikipedia.org>

2.2. Gleby

Na terenie sołectwa Krościenko Wyżne powierzchniowo dominują gleby brunatne wylugowane, na wzgórzach kwaśne wytworzone z utworów pylasto - ilastych, podścielone gliną ciężką - wytworzone z glin zwietrzelinowych i deluwialnych. Drugim pod względem zajmowanej powierzchni kompleksem glebowym są wytworzone z osadów pylastych i piaszczystych gleby płowe. Dno doliny Wisłoka (terasa zalewowa) wyścielają mady rzeczne o składzie mechanicznym ilów pylastych i pyłów ilastych. Mady wyścielają też wąskie dno doliny potoku Flusy, lokalnie również dna obniżeń. Niewielkie powierzchnie na zboczach obniżeń zajmują czarne ziemie właściwe i zdegradowane, a w dnach dolin bocznych mady lekkie gliniaste, często silnie szkieletowe. Nie ma gleb pochodzenia organicznego.

W klasyfikacji bonitacyjnej są to grunty klas: III i IV. W uprawie ziemi obserwuje się odłogowanie gruntów najniższej jakości, lub zamiany gruntów ornych w ekstensywne użytki zielone (koszone jeden raz w roku), okresowo wypasane lub całkowicie odłogowane. W rezultacie na nich rozpoczyna się sukcesja roślinności drzewiastej. Proces ten doprowadził już do samoczynnego zadrzewienia niektórych gruntów.

2.3. Klimat

Położenie sołectwa w obrębie Pogórza Strzyżowskiego i Dołów Jasielsko - Sanockich oraz jej ukształtowanie wpływają na zróżnicowanie warunków klimatu lokalnego. Korzystne warunki klimatyczne występują tu w obrębie wyniesień terenu, zwłaszcza o ekspozycji południowej, wschodniej i zachodniej - dobre nasłonecznienie, dobre przewietrzanie, korzystne warunki termiczne i wilgotnościowe. Mniej korzystne warunki klimatyczne występują na zacienionych stokach północnych /zwłaszcza w zimie/ wyższa wilgotność względna, przymrozki, większa częstotliwość mgieł. Niekorzystne warunki klimatyczne występują w wąskich dolinkach - inwersje temperatury, stagnacja wychłodzonego powietrza - oraz na stromych stokach północnych lub o ekspozycji zbliżonej do północnej. Sołectwo Krościenko Wyżne znajduje się w zasięgu ciepłych i suchych wiatrów rymanowskich, wiejących w jesieni i zimie z S W i SE. Są to wiatry o charakterze fenowym powodujące zmiany termiczne i wilgotnościowe. Wyróżnia się dwa piętra klimatyczne: umiarkowanie ciepłe, którego średnia temperatura waha się w granicach od 6° do 8°C oraz umiarkowanie chłodne, charakteryzujące się średnimi wieloletnimi temperaturami powietrza od 4° do 6°C. Te dwa piętra należą do pluwialnego typu klimatu. Zimą średnia temperatura spada od -3° do -4°C, natomiast średnia temperatura lipca waha się od 17° do 18°C. Wiatry wykazują stosunkowo małą siłę. Najczęściej występują dość umiarkowanie o sile 5-10 m/s, przeważnie z kierunków południowo-zachodniego i południowego. Jesienią przeważają wiatry z kierunku wschodniego i północno-wschodniego, natomiast miesiące: czerwiec, lipiec, sierpień wykazują przewagę wiatrów zachodnich. Coraz częściej występują ostatnio wiatry o prędkościach powyżej 10 m/s wyrządzając duże szkody w drzewostanach, sieci elektrycznej i w zabudowaniach.

Przeciętna roczna ilość opadów wynosi od 750 do 800mm. Ich harmonogram w ciągu jednego roku stanowi dużą nierównomierność, gdyż stosunkowo największa ilość opadów przypada w okresie letnim (250 - 400mm), a najmniejsza w zimie (80 - 180mm). Okres trwania pokrywy śnieżnej kształtuje się w granicach od 60 do 150 dni. Szata śnieżna pojawia się najczęściej w drugiej połowie listopada lub na początku grudnia, natomiast jej zanik ma miejsce na przełomie marca i kwietnia. Osobliwości klimatyczne sołectwa Krościenko Wyżne wynikają z położenia geograficznego, rzeźby, ekspozycji i nachylenia stoków.

Należą do nich:

- wyższe temperatury w jesieni niż na wiosnę,
- okresy nagłych odwilży w sezonie jesienno - zimowym,
- okresy mroźnej, słonecznej pogody w sezonie zimowo - wiosennym,
- silne spadki temperatury w dolinach i obniżeniach śródgórkich /inwersje/ temperatury, często w sezonie zimowo - wiosennym,

- znaczne kontrasty termiczne na stokach w zależności od ekspozycji,
- duże prędkości wiatru w wyższych partiach gór,
- wiatry fenowe,
- obfite opady późną wiosną i wczesnym latem,
- długotrwałość opadów,
- silne gołoledzi.

Z punktu widzenia rekreacji i turystyki cechy pogody pozwalają na wskazanie najkorzystniejszych sezonów w ciągu roku. Są to: zima, wczesna wiosna, koniec lata i początek jesieni.

2.4. Sytuacja demograficzna, powierzchnia

Ogólna powierzchnia sołectwa Krościenko Wyżne wynosi 1297 ha. Według Danych Urzędu Gminy w Krościenku Wyżnym na koniec grudnia 2009 roku sołectwo zamieszkiwało 4 304 mieszkańców.

Poniżej zamieszczone dane obejmujące lata 2004-2009 zostały przedstawione na podstawie informacji podanych przez Główny Urząd Statystyczny i Urząd Statystyczny w Rzeszowie i dotyczą gminy Krościenko Wyżne.

Według stanu podanego na koniec 2009 roku gminę Krościenko Wyżne zamieszkiwało wówczas 5 305 osób na powierzchni 16km², z czego 2589 stanowili mężczyźni, natomiast 2716 kobiety. Średnia gęstość zaludnienia na koniec 2009 w sołectwie Krościenko Wyżne wyniosła blisko 332 osoby na km², a w gminie Krościenko Wyżne wyniosła 327 osób na km². Wskaźnik ten w powiecie krośnieńskim, do którego administracyjnie należy gmina, wyniósł 120 osób na km². Zatem w porównaniu z gminą i powiatem wskaźnik gęstości zaludnienia w sołectwie Krościenko Wyżne w 2009 roku kształtował się na poziomie wyższym niż wyżej wymienione.

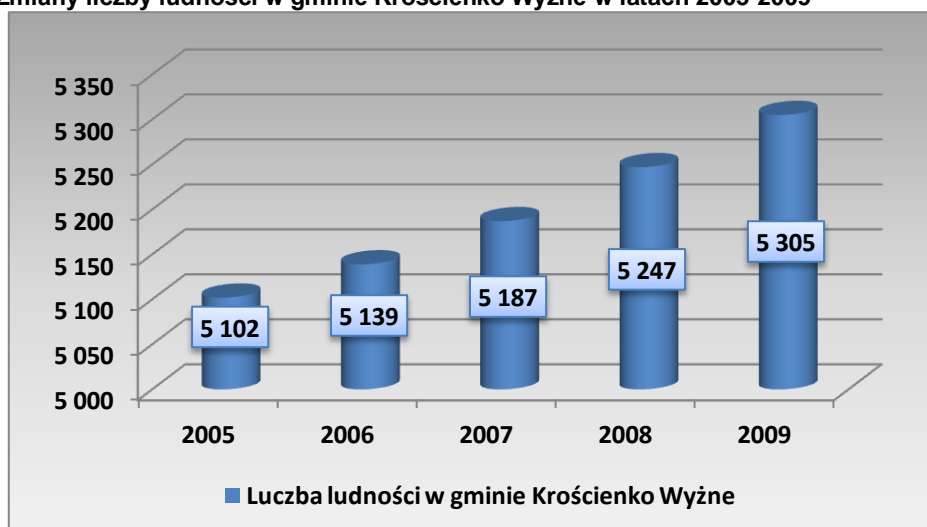
Zmiany w liczbie ludności zamieszkałej w gminie Krościenko Wyżne w latach 2005–2009 przedstawia poniższa tabela i obrazuje wykres.

Tabela 1. Liczba ludności w poszczególnych latach na dzień 31.12 każdego roku [osoby]

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2005	2006	2007	2008	2009
Ogółem	osoba	5 102	5 139	5 187	5 247	5 305
Mężczyźni	osoba	2 484	2 494	2 526	2 564	2 589
Kobiety	osoba	2 618	2 645	2 661	2 683	2 716

Źródło: dane GUS, bank danych regionalnych

Wykres 1. Zmiany liczby ludności w gminie Krościenko Wyżne w latach 2005-2009

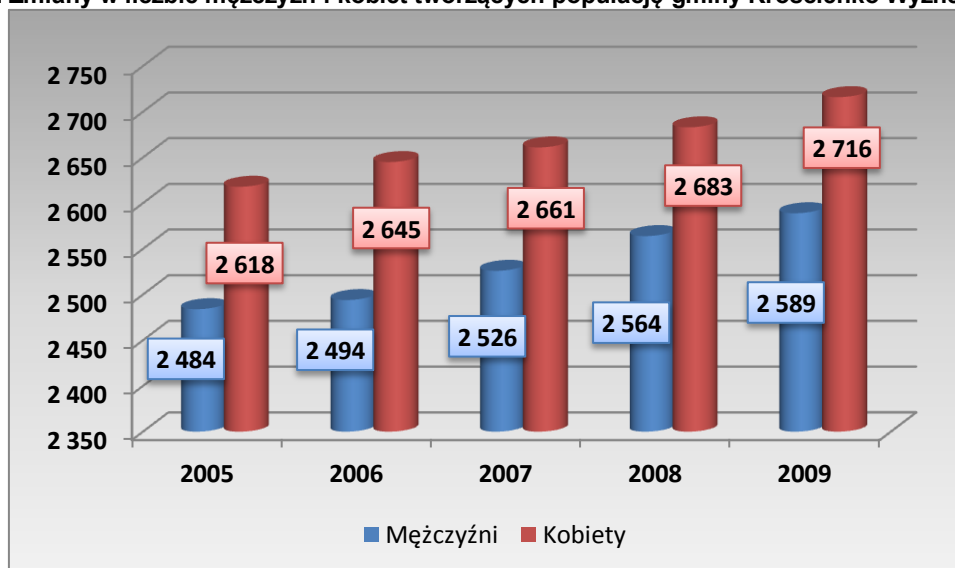
Źródło: dane GUS, bank danych regionalnych

Powyższe dane wskazują, iż analizowany okres charakteryzował się stałym wzrostem liczby ludności zamieszkującej analizowaną gminę. W 2009 roku liczba ludności w gminie była wyższa o blisko 4% od notowanej w 2005 roku.

Ważnym krokiem w analizie potencjału ludzkiego danego obszaru jest analiza struktury ludności ze względu na takie podstawowe zmienne jak płeć i wiek. Kobiety stanowią w Polsce ponad 52% ogółu ludności. Generalnie na 100 mężczyzn w kraju przypada 107 kobiet, przy czym proporcje płci są bardziej wyrównane na obszarach wiejskich. Współczynnik ten bardzo mocno zmienia się w zależności od wieku – wśród osób w wieku 0-40 lat występuje liczebna przewaga mężczyzn, natomiast w grupie osób powyżej 40 roku życia liczebnie przeważają kobiety, przy czym w najstarszych rocznikach (65 lat i więcej) na 100 mężczyzn przypada 167 kobiet.

Poniżej zamieszczony wykres obrazuje zmiany w liczbie mężczyzn i kobiet tworzących populację gminy Krościenko Wyżne. Przez cały analizowany okres, tj. od roku 2005 do 2009 roku, liczba kobiet przewyższała liczbę mężczyzn – tendencja adekwatna do obserwowanej w województwie i kraju. Odsetek kobiet w populacji analizowanej gminy wynosił w 2009 roku ponad 51%, na 100 mężczyzn przypadało tutaj 105 kobiet.

Wykres 2. Zmiany w liczbie mężczyzn i kobiet tworzących populację gminy Krościenko Wyżne

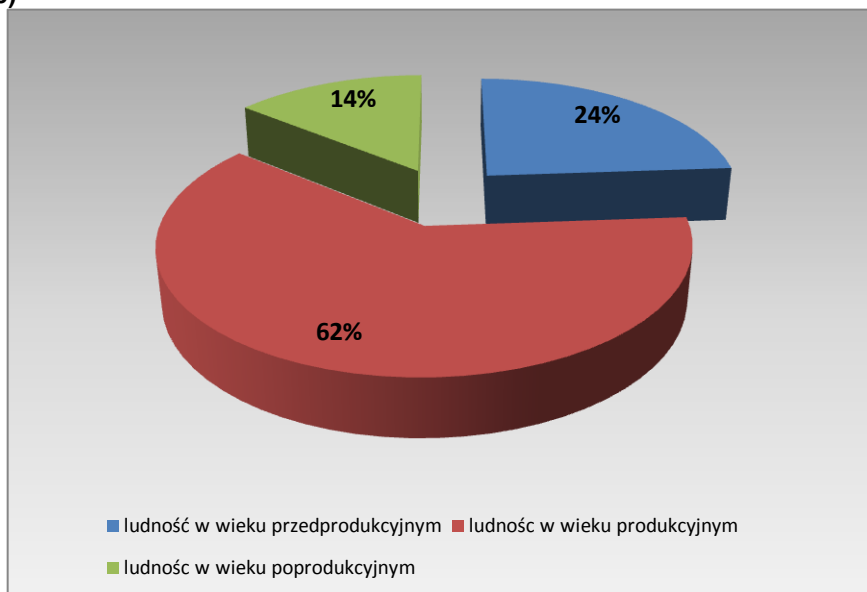
Źródło: dane GUS, bank danych regionalnych

Duże znaczenie ma także analiza struktury ludności według wieku. W analizach demograficznych często stosowany jest podział ludności według ekonomicznych grup wieku, czyli na ludność w wieku produkcyjnym (18 – 59 lat dla kobiet i 18-64 lata dla mężczyzn), przedprodukcyjnym (0-17 lat) i poprodukcyjnym (powyżej 59/64 roku życia). Ludność w wieku 0-17 lat i powyżej 59/64 roku życia tworzy razem grupę ludności w wieku nieprodukcyjnym.

Skutki przemian demograficznych są bardzo wyraźne, jeśli analizuje się udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Na początku lat 90-tych odsetek ten wynosił w Polsce prawie 30%, ostatnie dane z 2008 roku wykazują spadek do poziomu 19,3%.

Na tym tle udział ludności w wieku 0-17 w analizowanej gminie w 2009 prezentuje się korzystnie i wynosi 24,0%. Udział ludności w wieku produkcyjnym w w/w strukturze stanowi 62%, natomiast ludność w wieku poprodukcyjnym to 14,0% badanej populacji. Zamieszczony poniżej wykres przedstawia strukturę mieszkańców gminy Krościenko Wyżne według ekonomicznych grup wieku na przestrzeni pięciu lat, wykres natomiast odnosi się do ostatniego roku sprawozdawczego.

Wykres 3. Struktura mieszkańców gminy Krościenko Wyżne według ekonomicznych grup wieku (stan na koniec roku 2009)

Źródło: dane GUS, bank danych regionalnych

Ważnym wskaźnikiem jest wskaźnik obciążenia demograficznego, czyli liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. W Polsce w 2008 roku na 100 osób w wieku zdolności do pracy przypadało 55,1 osób w wieku nieprodukcyjnym. W gminie Krościenko Wyżne proporcja ta wynosi 63,5 osób. Powyższa rozbieżność wynika z wyższego odsetka najmłodszej z ekonomicznych grup wieku. Podsumowując można stwierdzić zatem, że struktura ludności w analizowanej gminie wypada korzystnie na tle kraju.

Saldo migracji wewnętrznej dla gminy Krościenko Wyżne, do której administracyjnie należy sołectwo Krościenko Wyżne, w analizowanym okresie od 2005 do 2008 roku charakteryzowały wartości dodatnie (liczba zameldowań przewyższała liczbę wymeldowań), co może wiązać się z peryferyjnym położeniem wobec Krosna i naturalną ekspansją z tego kierunku.

Rynek pracy

Podstawowym problemem społecznym Gminy Krościenko Wyżne, a co za tym idzie tworzących ją sołectw – w tym sołectwa Krościenko Wyżne, jest bezrobocie – a zwłaszcza brak perspektyw zatrudnienia dla młodych ludzi z roczników wyżu demograficznego lat osiemdziesiątych, wchodzących w wiek produkcyjny. Stopniowo rośnie liczba osób trwale bezrobotnych i rodzin utrzymujących się z zasiłków. Sytuacja ta stwarza określone problemy społeczne i sprzyja rosnącej skali wykluczenia i społecznej bezradności. Skutkiem tej sytuacji jest też rosnąca skłonność młodych ludzi do poprawy poziomu wykształcenia, ale przede wszystkim poszukiwanie pracy poza gminą, a nawet poza regionem czy krajem przez najbardziej energiczne osoby o dobrym przygotowaniu zawodowym. Swoisty stały „eksport” takich osób jest zjawiskiem bardzo niekorzystnym dla gminy, w odróżnieniu od krótkotrwałych (1 – 3 letnich) wyjazdów w celach zarobkowych traktowanych jako generowanie środków na samodzielny start. Proporcje pomiędzy wyjazdami na stałe, a takimi „wypadami na zarobek” będą w przyszłości ważnym wskaźnikiem optymizmu społecznego i perspektyw dla młodych ludzi. Trudno jest obecnie ocenić te tendencje, gdyż możliwości atrakcyjnych wyjazdów zarobkowych są zbyt nowe, by oceniać ich skutki.

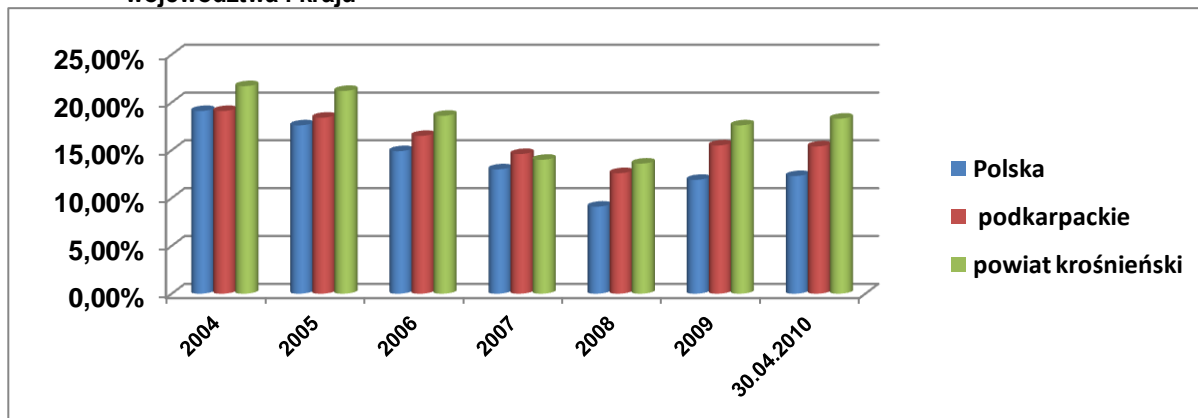
Oficjalne dane zamieszczone w poniższej tabelce i wykresie pokazują wskaźnik bezrobocia w powiecie krośnieńskim w latach 2004-2009 i 30.04.2010r. na tle województwa i kraju.

Tabela 2. Stopa bezrobocia na dzień 31.12.2004-2009 i 30.04.2010 w powiecie krośnieńskim na tle województwa i kraju [%]

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	30.04.2010
Polska	19,10%	17,60%	14,90%	13,00%	9,10%	11,90%	12,3%
województwo podkarpackie	19,10%	18,40%	16,50%	14,60%	12,60%	15,50%	15,4%
powiat krośnieński	21,70%	21,20%	18,60%	14,00%	13,60%	17,60%	18,3%

Źródło: Powiatowe Urzędy Pracy, Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie

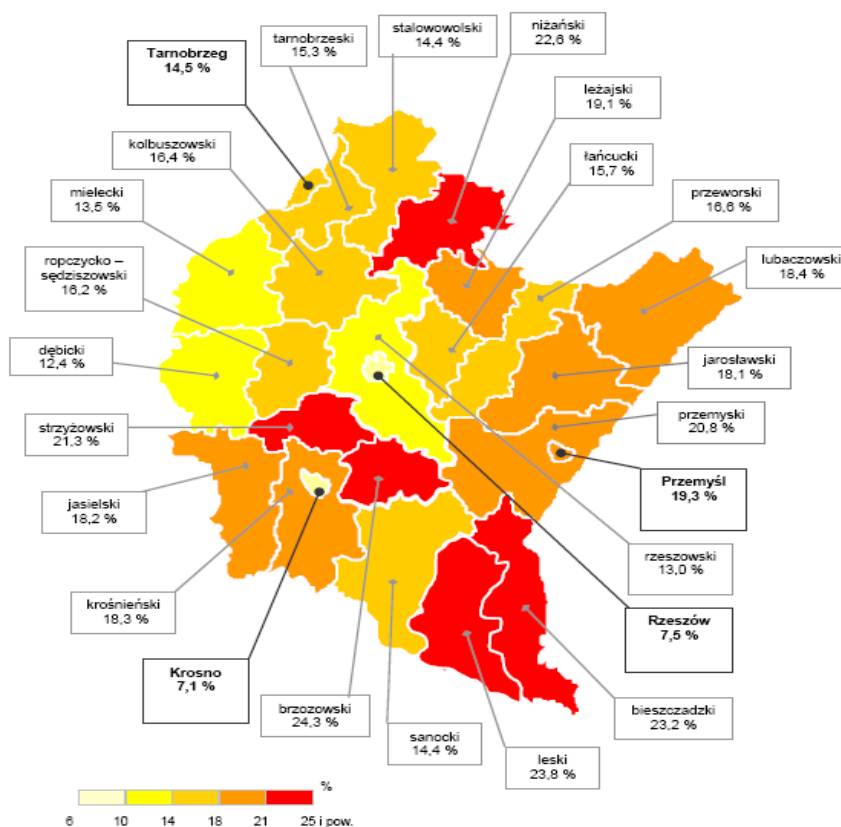
Wykres 4. Stopa bezrobocia na dzień 31.12.2004-2009 i 30.04.2010 w powiecie krośnieńskim na tle województwa i kraju

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na stronie Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie i Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie

Na podstawie powyższych danych można stwierdzić, iż w powiecie krośnieńskim na przestrzeni czterech lat (2004 – 2008) obserwujemy stopniowy spadek liczby osób bezrobotnych, po czym jej wzrost w 2009 i 2010 roku stanowiący skutki kryzysu w Polsce, w Europie i USA.

Mapa 4. Stopa bezrobocia w poszczególnych powiatach woj. podkarpackiego na koniec kwietnia 2010r.

Źródło: <http://www.wup-rzeszow.pl>

W gminie Krościenko Wyżne według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie na koniec maja 2010 roku zarejestrowanych było 296 osób. Strukturę zarejestrowanych bezrobotnych w analizowanej gminie przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Tabela 3. Struktura zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Krościenko Wyżne

Struktura zarejestrowanych bezrobotnych			
Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych	Kobiety	Mężczyźni
Gmina Krościenko Wyżne	296	162	134

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na stronie Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie

Charakterystyczne cechy bezrobocia i rynku pracy to:

- wzrastająca liczba zarejestrowanych bezrobotnych kobiet,
- wzrastająca liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku – problem biedy społecznej,
- wzrastająca liczba bezrobotnych absolwentów szkół, a więc ludzi młodych oraz liczba osób długotrwale pozostających bez pracy.

2.5. Historia

Krościenko Wyżne to wieś królewska, założona w 1350 roku przez króla Kazimierza Wielkiego na dawnych terenach należących do Księstwa Kazimiersko – Halickiego. Lokowana na prawie magdeburskim. W średniowiecznych źródłach nazwę pisano w różnych odmianach: Krosken – 1386, Croschin – 1408, Superior Croszenko – 1460, Croszczyenko – 1508. Dokument lokacyjny prawdopodobnie został zniszczony w czasie napadu tatarskiego w 1624 roku. Pierwszym znanym ze źródeł, dziedzicznym sołtysiem był Jan Hazenar (1408). Dzierżawcami i właścicielami dóbr w Krościenku były znane rody: Mniszchów (od 1565), Bobolów (od 1583), Jabłonowskich (od 1766), Skrzyńskich (od 1850), Orpiszewskich (od 1883). Ostatnim właścicielem dworu krościeńskiego była Helena z Badenich Potocka (1899 – 1944). W rezydencji dworskiej bywali Aleksander Fredro, Wincenty Pol, Seweryn Goszczyński. Tu żyła i jest pochowana siostra A. Fredry, Cecylia Jabłonowska. W okresie przedrozbiorowym Krościenko Wyżne należało do dóbr królewskich, znajdujących się na obszarze ziemi sanockiej, wchodzącej w skład województwa ruskiego z centralnym ośrodkiem we Lwowie. Na mocy pierwszej konwencji rozbiorowej (1772) Krościenko Wyżne włączono do granic administracyjnych monarchii habsburskiej a tereny polskie przyłączone do Austrii nazwano Królestwem Galicji i Lodomerii. W 1775 r. Krościenko włączono do okręgu krośnieńskiego należącego do cyrkułu pilźnieńskiego, później do cyrkułu dukielskiego a od 1867 r. podlegało władzom powiatu krośnieńskiego. Stan ten utrzymał się do 1918r. kiedy po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, wieś wcielono w skład województwa Lwowskiego oraz powiatu krośnieńskiego. Po II wojnie światowej wprowadzono nowy podział administracyjny państwa (województwa, powiaty, gminy zbiorcze, od 1954 r. gromady). Tereny Krościenka stanowiące część zbiorczej gminy Korczyna obejmował powiat krośnieński wchodzący w skład województwa rzeszowskiego. W latach 1955 – 1973 miejscowości: Krościenko Wyżne, Iskrzynia i Pustyny stanowiły samodzielną gromadę z siedzibą władz gromadzkich (GRN) w Krościenku. Kolejna reorganizacja podziału administracyjnego kraju nastąpiła w 1975 r. – zlikwidowano gromady i powiaty, utrzymano gminy zbiorcze, powołano nowe województwa. Krościenko nadal pozostawało w gminie Korczyna i wchodziło w skład województwa krośnieńskiego. Od 1 stycznia 1995 r. na mapie administracyjnej Polski zaznaczono nową gminę KROŚCIENKO WYŻNE, w skład której weszły miejscowości: Krościenko Wyżne i Pustyny. Z końcem 1998 r. ponownie dokonano zmiany w podziale administracyjnym państwa - zlikwidowano woj. krośnieńskie. Powstało województwo podkarpackie i wprowadzono powiaty. Krościenko od tego czasu leży w granicach woj. podkarpackiego i przynależy do powiatu krośnieńskiego.

W czasach panowania Kazimierza Wielkiego okoliczne tereny były intensywnie zasiedlane przez osadników z Europy Zachodniej głównie przez Niemców z okolic Nadreńskich, Saksonii a także Śląska przynoszących z sobą kult św. Marcina, ulubionego patrona okolic

nadreńskich. Pierwszy Kościół wybudowano około 1375 roku, a pierwszym znanym ze źródeł plebanem w Krościenku był Jakub, dziekan sanocki. Nową, istniejącą aktualnie świątynię wybudowano w 1910 roku, poświęcenia dokonał ks. Infułat Jakub Fedorkiewicz. Natomiast konsekracji kościoła dokonał w dniu 30.05.1912 r. bp. przemyski Józef Sebastian Pelczar. Od 1875 roku działa ochronka prowadzona przez Siostry Służebniczki NMP. W 1931 r. ochronkę przeniesiono do nowego budynku. Aktualnie Siostry prowadzą przedszkole św. Józefa. Przy kościele działała szkoła parafialna. Informacja o funkcjonowaniu szkoły pochodzi z 1417 roku. Nadzór nad działalnością szkoły pełnili proboszczowie. Ten stan (z małymi przerwami w działalności) utrzymał się do 1875 roku kiedy to szkoły upaństwowiono i poddano pod nadzór rad szkoły. Pierwszą instytucją spółdzielczą działającą w Krościenku Wyżnym była gminna kasa pożyczkowa (1878) przemianowana w 1912 roku na Kasę Stefczyka, prowadzącą działalność do lat sześćdziesiątych XX wieku.

W początkowych latach XIX wieku założono kopalnie ropy naftowej, należąca od 1913 roku do francuskiej firmy Societe Francaise des Petroles de Potok a następnie od 1928 r. wchodzącą w skład Galicyjskiego Karpackiego Naftowego Towarzystwa Akcyjnego. Aktualnie kopalnia podlega pod Karpacką Spółkę Gazownictwa S.A. Tarnów Oddział Gazowniczy Jasło.

W roku 1925 rozpoczęła działalność miejscowa mleczarnia, która w 1931 roku przeniosła swą siedzibę do nowego budynku „Domu Spółdzielczego”. Okres okupacji hitlerowskiej oraz rabunkowa działalność okupanta (wywózka urządzeń do przetwórstwa mleka) to bezpośrednie przyczyny likwidacji mleczarni. Kółko Rolnicze działało w okresie od 1890 do 1993 roku. Po zaniechaniu działalności dochód ze sprzedaży maszyn przekazano na budowę kaplicy cmentarnej. Biblioteka istniała już w 1890 r., ale jej funkcjonowanie w czasie II wojny było zakazane i ponownie wznowiła działalność latach 50-tych. Aktualnie Gminna Biblioteka Publiczna mieści się w budynku przedszkola, posiada bogaty zbiór woluminów ponadto została wyposażona w komputerowy system obsługi „Ikona” oraz Internet. Lata pięćdziesiąte i sześćdziesiąte to intensywna odbudowa wsi ze zniszczeń wojennych zrealizowano wiele zadań sprzyjających rozwojowi Krościenka. Wybudowano ławę na Wisłoku, sieć elektryczną i gazową, zmodernizowano wiele dróg. W 1964 oddano do użytku nowy budynek szkoły podstawowej. Działał zespół pieśni i tańca, uczniowska orkiestra symfoniczna i orkiestra dęta. Budynek domu ludowego przekazano do eksploatacji w 1988 r. a od 1991 roku strażacy korzystają z nowego „Domu Strażaka”. Milenium - rok 2000 to między innymi obchody jubileuszu 650-lecia Krościenka Wyżnego (16-18 czerwiec) i oddanie do użytkowania hali sportowej. Komitet Obchodów wydał monografię „Dzieje Krościenka Wyżnego 1350 – 2000” ukazującą zachodzące procesy gospodarcze, społeczne, kulturowe oraz ważniejsze wydarzenia polityczne, które miały istotny wpływ na losy miejscowości. Pełno wymiarową halę sportową wybudowano przy szkole podstawowej wyposażając ją w niezbędny sprzęt umożliwiający nie tylko odbywanie ćwiczeń rekreacyjno-sprawnościowych lecz również uprawianie sportów wyczynowych. W roku 2001 rozpoczęto budowę gimnazjum, kończąc to przedsięwzięcie w 2002 roku. Budynek wybudowano jako nadbudowę na budynku podstawówki z oddzielną klatką schodową. W dniu 15 sierpnia 2003 r. oddano do eksploatacji nowy żelbetowy most wybudowany w miejscu usytuowania po wojennej ławy o której była mowa wyżej. W latach 1997/2005 budowano kanalizację sanitarną. Corocznie realizowane są zadania w zakresie poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego- budowa chodników, ciągów oświetlenia ulicznego, modernizacje dróg i skrzyżowań. Społeczny Komitet Budowy Infrastruktury Cmentarza w roku 2001 wybudował asfaltową drogę ze stylowym oświetleniem ulicznym.

2.6. Określenie przestrzennej struktury miejscowości

Sołectwo Krościenko Wyżne rozpościera się po obu stronach rzeki Wisłok, która przepływa środkiem wsi przez całą jej długość, dzieląc wieś na część północną i południową. Strona północna charakteryzuje się licznymi wzgórzami i pagórkami. Równoległe do biegu rzeki ciągnie się pasmo Góry Marynkowskiej o wysokości bezwzględnej 330m, którego przedłużeniem jest leżąca na wschodzie Iskrzyńska Góra (331m). Patrząc z Marynkowskiej Góry na okolicę, widać w kierunku południowym siny kopulasty masyw Cergowej (716 m n.p.m.) a w kierunku północnym pasmo Suche Góry porośniętej lasem iglastym. Na lewo

od tego pasma górują grzbiety „Prządek” - skał granitowych. Równolegle do Góry Marynkowskiej, ale w pewnym oddaleniu w stronę północną, ciągnie się Góra Graniczna, leżąca na granicy Krościenka Wyżnego z Korczyną i Kombornią. Tereny wsi znajdujące się na stronie zachodniej, południowej oraz wschodniej również pokryte są wzgórzami o znacznej wysokości bezwzględnej.

Obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna sołectwa Krościenko Wyżne zdeterminowana została przez trasę Wisłoka i cieków wodnych, ukształtowanie terenu, lokalne połączenia drogowe i przydatność gruntu pod zabudowę. Strukturę przestrzenną Krościenka Wyżnego przedstawia poniżej zamieszczone zdjęcie satelitarne.

Zdjęcie 1. Struktura przestrzenna Krościenka Wyżnego

Źródło: <http://maps.google.pl/maps?hl=pl&q=Kro%C5%9Bcienko%20Wy%C5%BCne&um=1&ie=UTF-8&sa=N&tab=wl>

Jak widać na powyżej zamieszczonym zdjęciu większość zabudowań w sołectwie zlokalizowana jest wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych i tutaj można mówić o zabudowie zwartej. Pozostała część zabudowań ma formę rozproszoną.

W sołectwie rysują się następujące strefy odzwierciedlające jej charakterystyczny układ przestrzenny:

A) Strefa rolniczej przestrzeni produkcyjnej (część północna).

Strefa ta rozciąga się od północnych granic sołectwa Krościenko Wyżne, na całej szerokości od wschodniej do zachodniej granicy. Teren ten częściowo zmeliorowany, odwodniony i wolny od zabudowy, to teren bogaty w stosunkowo najlepsze gleby w sołectwie Krościenko Wyżne.

B) Strefa rolniczej przestrzeni produkcyjnej (część południowa).

Strefa południowa to obszar położony na południe od strefy zabudowy, przy ul. Południowej i Brzozowskiej. Strefę ogranicza od południa granica z Pustynami, a od wschodu granica z Iskrzynią.

C) Strefa zabudowy (część osadnicza środka wsi).

Strefa zabudowy obejmuje środkową część wsi, tereny na północ i południe od rzeki Wisłok.

W sołectwie występuje zabudowa zagrodowa i jednorodzinna. Do dnia dzisiejszego dobrze zachował się układ przestrzenny wsi z udziałem tradycyjnej zabudowy mieszkalnej

i gospodarczej. W układzie przestrzennym sołectwa funkcjonuje też rynek (otwarta przestrzeń wspólna). Wieś Krościenko Wyżne, która tworzy sołectwo Krościenko Wyżne należy do najstarszych osad na Podkarpaciu.

W XIX wieku większość domów była jednoizbowa. W związku z tym izba pełniła rolę kuchni, sypialni, a nieraz warsztatu pracy. Jednym słowem koncentrowało się w niej całe życie. Chałupy takie zamieszkiwane były przez najuboższą grupę ludności. Pod koniec XIX i na początku XX wieku budowano już chałupy składające się z dwóch pomieszczeń: tj. z sieni i izby. W nieco późniejszym okresie chałupy powiększały się o jedno pomieszczenie: po jednej stronie sieni była izba, natomiast po drugiej stajnia lub komora. Podłogę w izbie stanowiła glina zmieszana z plewami. Ściany, podobnie jak piec, bielono wapnem. Dużą część izby mieszkalnej zajmował piec, który usytuowany był w kącie izby przy ścianie oddzielającej ją od sieni. Składał się on z pieca do pieczenia chleba, gotowania codziennej stawy i z wygrzewacza. Charakter zabudowy drewnianej na terenie sołectwa przedstawiają poniżej zamieszczone zdjęcia.

Zdjęcie 2. Budownictwo drewniane

Źródło: <http://wazy.republika.pl/galeria>

W sołectwie Krościenko Wyżne przeważają jednak domy murowane tworzące niejednokrotnie nowoczesne osiedla.

Zdjęcie 3. Budownictwo murowane

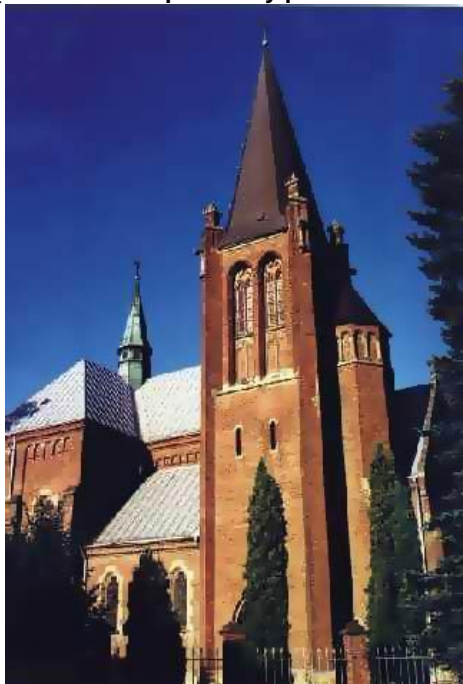

Źródło: <http://wazy.republika.pl/galeria>

Widok z Góry Marynkowskiej na panoramę Krościenka Wyżnego, przedstawia dachy i kominy domów niknące wśród sadów i drzew. Wyraźnie od tego tła odbija się kościół z piękną strzelistą wieżą oraz szkoła, które stanowią dominantę wsi.

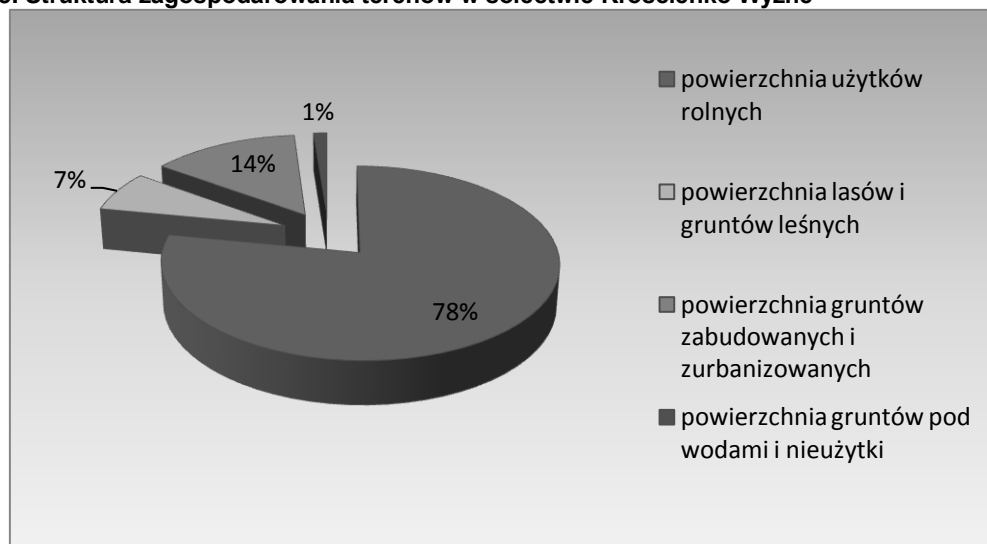
Zdjęcie 4. Kościół parafialny p.w. św. Marcina i szkoła w Krościenku Wyżnym

Źródło: <http://wazy.republika.pl/galeria>

Poniżej zamieszczony schemat przedstawia strukturę zagospodarowania terenów w sołectwie Krościenko Wyżne.

Wykres 5. Struktura zagospodarowania terenów w sołectwie Krościenko Wyżne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG w Krościenku Wyżnym

Stanowiska archeologiczne

Na terenie sołectwa Krościenko Wyżne nie ma stanowisk archeologicznych.

3. Inwentaryzacja zasobów miejscowości

3.1. Zasoby przyrodnicze

Sołectwo Krościenko Wyżne położone jest w obrębie Pogórza Strzyżowskiego i Dołów Jasielsko - Sanockich, czyli śródgórskiego obniżenia, a dokładniej w ich rozległej części noszącej nazwę Kotliny Krośnieńskiej. Kotlina ta w kierunku wschodnim łączy się z sąsiednią Kotliną Zarszyńską, a w kierunku zachodnim – z Kotliną Jasielską.

Pierwotną szatę roślinną na terenie sołectwa Krościenko Wyżne tworzyły zespoły leśne piętra pogórza - dębowe i grabowe. Świadczą o tym resztki zachowanych starodrzewów. Sołectwo mimo dużej gęstości zaludnienia posiada ciekawą florę i faunę. Z siedlisk leśnych występują tu: las wyżynny i ols typowy. Spotkać można niemal wszystkie gatunki rodzimych drzew liściastych oraz sosnę, modrzew, świerk. Pozostałością dawnych puszczy są lasy liściaste z przewagą dębu. Największe z nich (Duża Dębina i Mała Dębina) stanowią własność państwa i są zarządzane przez Nadleśnictwo Dukla. Wiele hektarów ziemi ze względu na brak użytkowania, przez ostatnie lata weszło w stadium sukcesji naturalnej. Zarastają je iwa, osika, brzoza, olsza. Grunty te stanowią interesujące zbiorowiska roślinne, są jednocześnie miejscem bytowania wielu gatunków ptaków i owadów. Świat ssaków reprezentują tu: sarna, lis, zając, kuna domowa, gronostaj. Występujące tu ptactwo to przede wszystkim gatunki synantropijne, jak: bocian biały, synogarlica turecka, kos, szpak, kopciuszek. Z drapieżników pospolity jest myszołów zwyczajny. Dolinę Wisłoka zamieszkują rzadkie dziś gatunki ptaków, jak: wilga, raniuszek, słowik szary, dzięcioł zielony. Pospolicie występują skowronki, sikorki i szpaki. W coraz czystszy Wisłoku pojawił się bóbr, a wędkarze częściej niż kilka lat temu łowią ryby.

Na terenie sołectw zlokalizowany jest Park leśny „Dębina”, gdzie znajdują się pomniki przyrody ożywionej.

Jedynymi obiektami przyrodniczymi chronionymi prawnie są na obszarze gminy Krościenko Wyżne drzewa - pomniki przyrody.

Uchwałą Rady Gminy z 29.12.2000r. uznano za pomniki przyrody drzewa wg poniższego zestawienia:

dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	480cm,
dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	444cm,
dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	530cm,
dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	640cm,
wiąz polny (<i>Ulmus minor</i>)	315cm,
dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	478cm,
dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	460cm,
dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	440cm,
wiąz górski (<i>Ulmus montana</i>)	415cm,
lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>)	400cm.

Ponadto w lesie Dębina (działka nr 2776) znajduje się uznany za pomnik przyrody dąb szypułkowy (wpisany do rejestru Konserwatora Przyrody. Podstawa prawna: Dz. Urz. Województwa Krośnieńskiego Nr 27/90.

3.2. Dziedzictwo kulturowe

Zasób rzeczy nieruchomości i ruchomych wraz ze związanymi z nimi wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi i obyczajowymi, uznawanymi za godne ochrony prawnej dla dobra społeczeństwa i jego rozwoju w sołectwie Krościenko Wyżne tworzą:

Kościół parafialny nr rej. zab. A-191/90

16 maja 1908 r. położono kamień węgielny pod nowy kościół. W roku 1910 kościół został poświęcony, a w 1912 biskup Józef Sebastian Pelczar konsekrował kościół pod wezwaniem św. Marcina. Projekt wykonał Teodor Talowski, profesor Politechniki Lwowskiej a budował Kazimierz Błotnicki, budowniczy z Sieniowy. Witraże projektu Stefana Matejki wykonała firma Żeleńskiego z Krakowa. W roku 1936 słynny już wtedy artysta Lwowski Jan Henryk Rosen zakończył malowanie kościoła. Jego dziełem jest 5 obrazów. Ołtarz główny został wykonany przez artystę rzeźbiarza Andrzeja Lenika z Krosna.

Dwór i oficyna dworska nr rej. zab. A- 353/67

Pochodzący z 1651 dwór modrzewiowy i murowany oraz drewniana oficyna są własnością prywatną. W latach od 1789 do 1945 właścicielami dworu były znane rody: Jabłonowskich, Skrzyńskich, Orpiszewskich i Potockich. W krościeńskim dworze bywali znani poeci: Aleksander Fredro, Seweryn Goszczyński, Wincenty Pol.

Kapliczka NS Jezusowego nr rej zab. A-82/2004

Murowana z 1840-1859 roku.

Krypta grobowa nr rej. zab. A-82/2004

Nagrobek Cecylii z Fredrów Jabłonkowskiej, kamienno-żelazny z 1847 r. przewieziony wraz ze szczątkami Cecylii z cmentarza we Lwowie.

Cmentarz rzymsko-katolicki – Cmentarz zabytkowy z 1853 roku.

Dąb szypułkowy – pomnik przyrody – Park „Dębina”.

3.3. Obiekty i tereny

Sołectwo Krościenko Wyżne jest jednostką terytorialną o dość wysokim poziomie atrakcyjności turystycznej. Zróżnicowana rzeźba terenu, mozaikowata struktura krajobrazu (powiązana ze zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanu) oraz zasoby kultury materialnej decydują głównie o istniejących walorach widokowych sołectwa. Panorama i zabudowa analizowanego obszaru jest charakterystyczna dla krajobrazu kultury rolno-osadniczej. Dzięki istniejącym zasobom przyrodniczym i kulturowym, atrakcyjność krajobrazu sołectwa w skali województwa i powiatu jest wysoka. Mozaika lasów porastających niewielkie wzgórza, połacie pól, łąk i pastwisk oraz wtopione w krajobraz zabudowania i przydrożne kapliczki stanowią o unikalności tych terenów. Ważnym elementem podwyższającym atrakcyjność sołectwa Krościenko Wyżne jest też dobrze zachowana zabudowa drewniana oraz krajobraz utrzymujący klimat dawnej wsi. W układzie przestrzennym sołectwa funkcjonuje rynek. Nieodzownym elementem atrakcyjności jest też przepływająca przez wieś rzeka Wisłok. W skład kompleksów leśnych wchodzi: pozostałości po dawniej puszczy, kompleks leśny Duża Dębina i Mała Dębina. W Dębinie oraz w podworskim parku można podziwiać kilkusetletnie dęby, wśród których znajdują się okazy wiekowych drzew uznanych za pomniki przyrody.

Atrakcjami turystycznymi gminy są:

1. Izba muzealna – eksponaty, narzędzia, przedmioty codziennego użytku.
2. Park leśny „Dębina” – pomniki przyrody ożywionej.
3. Zespół parkowo - dworski.
4. Kościół gotycki – witraże J.M. Rossena.
5. Punkt widokowy – szczyt góry Marynkowskiej z działającymi szybami naftowymi.

Krajobrazowo Gmina Krościenko Wyżne łączy się z gminami sąsiednimi, stanowiąc łącznie z nimi duży i atrakcyjny kompleks. Nieodzownym elementem atrakcyjności turystycznej są

wody. Przez gminę przepływa rzeka Wisłok z dopływem Flusy, oraz wieloma nie posiadającymi nazw ciekami.

Szlaki turystyczne

Przez teren sołectwa przebiegają następujące szlaki turystyczne:

- **Szlak „Śladami Aleksandra Fredry”** łączy miejsca związane bezpośrednio z rodziną Fredrów i Szeptyckich. Trasa szlaku liczy prawie 450 kilometrów i prowadzi z „Kamieńca” przez Korczynę, Krościenko Wyżne, Hoczew, Cisną, Lesko, przejście graniczne Krościenko – Smolnica, Sambor, Rudki, Beńkową Wisznię, Lubień Wielki, Lwów, przejście graniczne Szeginie – Medyka, Surochów k/ Jarosławia do ruin zamku „Kamieniec”. Każde z tych miejsc, opisane przez hrabiego Fredrę w jego utworach to żywa pamiątka po nim i jego potomnych.
- **Szlak rowerowy** został zrealizowany w ramach projektu pn. „Beskidzkie Muzea – transgraniczny szlak rowerowy”. Celem projektu jest wzmocnienie możliwości rozwoju turystyki w powiecie krośnieńskim i przygranicznych powiatach słowackich. Partnerami projektu byli: Lokalna Organizacja Turystyczna „Beskid Niski” w Krośnie, Gminy: Chorkówka, Dukla, Iwonicz Zdrój, Korczyzna, Krościenko Wyżne, Miejsce Piastowe, Rymanów, Wojaszówka, Krosno, Urzędy Obwodowe Okresów: Świdnik, Stropkóv i Humenne. Celem projektu jest wzmocnienie możliwości rozwoju turystyki w powiecie krośnieńskim i przygranicznych powiatach słowackich. Trasa rowerowa tworzy pętlę opartą o 21 obiektów muzealnych o randze światowej (Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce, Muzeum Andy Warhola w Medzilaborcach, Muzeum Podkarpackie w Krośnie), krajowej (Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu, Muzeum Wojskowe i Muzeum Kultury Ukraińskiej w Świdniku: 3 placówki, Muzeum Historyczne – Pałac w Dukli, Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zyndranowej, Muzeum Zamkowe na Kamieńcu, Muzeum Rzemiosła i Muzeum Misyjne w Krośnie, Muzeum Misyjne i Muzeum bł. ks. Bronisława Markiewicza w Miejscu Piastowym) bądź lokalnej (Muzeum Kultury Szlacheckiej – Dwór w Kopytowej, Zabytkowa chyża łemkowska w Olchowcu, Muzeum Wsi w Odrzykoniu, Izba Muzealna w Krościenku Wyżnym, Izba Regionalna w Rymanowie, Muzeum Motoryzacji w Krośnie) . Szlak prowadzi w większości mało uczęszczanymi drogami lokalnymi o dobrej nawierzchni, przebiegającymi przez najbardziej atrakcyjne tereny powiatu krośnieńskiego oraz okresów: Świdnik, Stropkóv i Medzilaborce. Po stronie polskiej szlak jest oznakowany za pomocą tabliczek kierunkowych, opatrzonych logo „BESKIDZKIE MUZEA” oraz dużych tablic informacyjnych, przy których umieszczono stojaki na rowery. Po stronie słowackiej wpisuje się w istniejące tam cyklotrasy. Łączna długość trasy wynosi 321 km, z czego po stronie polskiej 235 km i 86 km po stronie słowackiej. Drogi asfaltowe stanowią 76% całej długości szlaku, drogi szutrowe i polne – po 12%. Cały szlak składa się z 13 tras, przy których napotkać można wiele atrakcji turystycznych. Zostały one szczegółowo opisane w języku polskim, słowackim i angielskim na stronie internetowej www.beskidniski.org.pl/rowery oraz w przewodniku, wydanym dzięki wspólnej inicjatywie Powiatu Krośnieńskiego, gmin krośnieńskich i LOT „Beskid Niski”.

3.4. Infrastruktura społeczna

Oświata

Pierwsze wzmianki na temat szkoły parafialnej w Krościenku Wyżnym pochodzą z XV w. W XIX w. uzyskała ona status szkoły publicznej. Mieściła się od tego czasu w różnych lokalach. Do 1964 r. uczono m. in. w starym dworze oraz budynku obecnego ośrodka zdrowia. W 1964 r. oddano do użytku nowy gmach wybudowany w ramach akcji "1000 szkół na tysiąclecie państwa polskiego". Do 1999r. szkoła funkcjonowała jako 8-klasowa szkoła podstawowa. W związku z reformą oświaty na jej bazie utworzono Publiczną Szkołę Podstawową oraz 3-letnie Publiczne Gimnazjum. W ostatnim okresie placówka została powiększona o pełnowymiarową halę sportową. W ramach rozbudowy powstały

pomieszczenia dla gimnazjum. Zmieniono też dach, stolarkę, elewację. Obecnie w szkole podstawowej uczy się ok. 360 uczniów, natomiast w gimnazjum ok. 230. W okresie powojennym szkołę w Krościenku opuściło ponad 2000 uczniów.

Kadra nauczycielska w wyżej wymienionych szkołach to osoby o wysokich kwalifikacjach, które ciągle się doksztalają, tworzą ją nauczyciele o najwyższym stopniu awansu zawodowego, tj. dyplomowani i mianowani. Wielu z nich posiada po kilka specjalności. Szkoła zatrudnia także pedagogów. W placówce odbywają się zajęcia pozalekcyjne w formie kół przedmiotowych. Warunki techniczne, wyposażenie w pomoce dydaktyczne, przedsiębiorcza kadra dyrektorska i wysoko wykwalifikowani nauczyciele składają się na sukcesy wychowanków, z których większość kontynuuje naukę w gimnazjach, liceach, a potem kształci się dalej w uczelniach wyższych.

Sport

W 1993 r. powołano w Krościenku Wyżnym LZS z sekcją piłki nożnej. Klub otrzymał nazwę „Wisłok”. W 1994 r. oddano do użytku nowo-wybudowany stadion sportowy. W 1999 r. klub uzyskał osobowość prawną. W 2007 r. przyjął nazwę Ludowy Uczniowski Klub Sportowy Wisłok. Obecnie skupia 3 sekcje sportowe: piłka nożna (3 drużyny), tenis stołowy (2 drużyny) i lekkoatletyka. W 2007 roku zakończono budowę budynku socjalno – usługowego współfinansowanego przez UE. Od 2009 r. działa Gminny Klub Sportowy Krościenko Wyżne – Pustyny.

Kultura

Środowiska wiejskie od niepamiętnych czasów w zakresie kultury są skazane właściwie na siebie oraz na swoją aktywność. Wynika to głównie z bardzo małego wsparcia ze strony państwa oraz ograniczeń gminy. Istotne zaniedbania w rozwoju infrastruktury na wsiach, niestety wpływają na to, że zdecydowana ilość dostępnych w gminie środków jest kierowana na jej budowę i utrzymanie ze szkodą dla podtrzymywania wartości i tradycji kulturowych. Nie bez znaczenia jest też „inwazja” tzw. kultury masowej powodująca wypieranie kształtowanych przez lata wzorców i tradycji. Okresem szczególnie niekorzystnym były lata dziewięćdziesiąte ubiegłego wieku gdzie obserwowane były dynamiczne zmiany wynikające w dużym stopniu z rozwoju i dostępu do taniego sprzętu audio-video oraz technik przekazu. Jednak, na szczęście od kilku lat obserwuje się wśród mieszkańców zmęczenie tego typu „produktami” i autentyczną chęć powrotu do źródeł.

Działalność w zakresie kultury na terenie sołectwa prowadzi Dom Ludowy. Jest to miejsce spotkań dla wszystkich mieszkańców zarówno dorosłych, młodzieży a także dzieci.

W 1998 roku powołano Stowarzyszenie Kulturalne o nazwie „Dębina”, którego celem jest przede wszystkim wspieranie działań promujących miejscową kulturę i dokumentowanie historii gminy. Stowarzyszenie wykazuje się aktywną działalnością, a najważniejszym przedsięwzięciem organizacyjno-wydawniczym jest wydawanie od marca 1999 r. miesięcznika „Dębina”.

Koło Gospodyń Wiejskich działa od 1937 roku propagując i organizując życie kulturalne i społeczne mieszkańców. Różnego rodzaju spotkania, pokazy, kursu przyczyniają się do poprawy warunków pracy w gospodarstwach domowych i motywują do usprawnienia i polepszenia życia kobiet na wsi. Działalność KGW to również praca społeczna w zakresie podtrzymywania i zachowania dawnych lokalnych tradycji, obrzędów i obyczajów.

Charakterystyka opieki zdrowotnej

Na terenie sołectwa Krościenko Wyżne funkcjonuje Samodzielny Publiczny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej, który świadczy usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej i stomatologicznej. Świadczenie usług odbywa się w wyremontowanych i estetycznych pomieszczeniach byłego budynku szkoły podstawowej. Opieką medyczną objętych jest 3300 osób zamieszkałych na terenie Gminy Krościenko Wyżne. Zatrudnionych jest 4 lekarzy (stomatolog, pediatra, ginekolog) oraz 3 pielęgniarki.

Na terenie SPG ZOZ funkcjonuje apteka.

3.5. Infrastruktura techniczna

Stan systemu komunikacji

Sołectwo Krościenko Wyżne posiada dobre połączenia komunikacyjne. Droga krajowa nr 9 relacji Radom-Barwinek, przebieg linii kolejowej - stacja spedycyjna ruchu osobowego - towarowego relacji Zagórz – Stróże oraz drogi powiatowe i gminne tworzą podstawowe szlaki komunikacyjne do większych miast (Brzozów, Jasło, Rzeszów, Tarnów, Sanok i innych).

Przez miejscowość przebiegają trzy drogi powiatowe:

1973R relacji Krosno - Iskrzynia – kierunek na Rzeszów i Brzozów, Przemyśl,

1971R relacji Krościenko Wyżne – Iskrzynia – kierunek j.w.

1967R relacji Krościenko Wyżne – Korczyna - kierunek Krosno, Czarnorzeki, Rzeszów.

Drogi powiatowe prezentują na ogół dostateczny stan techniczny lecz są niedostosowane parametrami technicznymi do obowiązujących norm.

Kanalizacja

Sołectwo Krościenko Wyżne jest wyposażone w rozbudowaną sieć kanalizacji sanitarnej. Łączna długość sieci przekracza 80 km (łącznie w sołectwie Krościenko Wyżne i sołectwie Pustyny) i wyposażona jest w 12 przepompowni w tym 2 w Pustynach. Ogółem 1251 budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz 34 zakłady posiadają podłączenie do kanalizacji sanitarnej co stawia gminę Krościenko Wyżne jako jedną z najlepiej wyposażonych w sieć kanalizacyjną w tym rejonie. Podstawowym jej elementem są kolektory magistralne prowadzące ścieki do oczyszczalni w Krośnie. System kanalizacji działa grawitacyjnie, ścieki przepompowywane są jedynie z niewielkich części terenów zabudowy położonych na spadkach przeciwnych do zboczy doliny Wisłoka. Ścieki socjalno – bytowe kierowane są do komunalnej miejskiej oczyszczalni Krosna. Wydajność oczyszczalni wynosi 35 400 m³/dobę, a dopływa do niej 21 000 m³/dobę. Komunalna oczyszczalnia ścieków w Krośnie wyposażona jest w wysokoefektywne wielofazowe reaktory osadu czynnego typu Bardenpho.

Wodociągi

W sołectwie Krościenko Wyżne zlokalizowany jest Zakład Uzdatniania Wody należący do Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w Krośnie skąd dostarczana jest woda między innymi dla mieszkańców sołectwa. Ogółem długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 29.8km i korzysta z niej 880 odbiorców indywidualnych (w tym gospodarstwa rolne) i 36 podmiotów gospodarczych. Woda dostarczana jest z ujęcia na rzece Wisłok w Iskrzyni i może być wspomagana z ujęć w Sieniawie oraz Szczepańcowej. Aktualnie istniejąca sieć wodociągowa zabezpiecza potrzeby mieszkańców.

Budynki i budowle

Na terenie sołectwa Krościenko Wyżne zlokalizowanych jest łącznie 1026 budynków mieszkalnych.

Gazyfikacja

Całość terenu gminy Krościenko Wyżne w tym sołectwo Krościenko Wyżne posiada sieć gazową niskiego i średniego ciśnienia o łącznej długości (wraz z przyłączami domowymi) 66,2km. Liczba odbiorców 1115. Na sieci wbudowane są 2 stacje redukcyjno – pomiarowe. Przebiegają też gazociągi wysokoprężne: 300mm Strachocina – Krosno - Ważyce, 200mm Iskrzynia - Targowiska, 125mm Pustyny - Domaradz oraz odgałęzienie 50mm od gazociągu 300mm do stacji redukcyjno-pomiarowej w Krościenku Wyżnym.

Elektryfikacja i oświetlenie dróg

Dostawa energii elektrycznej do sołectwa Krościenko Wyżne odbywa się liniami elektroenergetycznymi średniego napięcia 15kV. Sieć elektroenergetyczna Krościenka jest dobrze rozwinięta. Jest to stacja energetyczna 400/110kV „Krosno – Iskrzynia” zasilana linią o napięciu 400kV ze stacji 750/400/110kV „Widełka”. Ze stacji wyprowadzana jest międzynarodowa linia 400KV do Lemieszan na Słowacji. Wyprowadzone są również linie 110KV do Brzozowa, Krosna /GPZ Szpital/ i do Beska. Usytuowanie w terenie stacji energetycznej i większości odcinków linii WN, dzięki położeniu w obniżeniu terenu redukuje ich niekorzystny efekt krajobrazowy. Dotyczy to zwłaszcza krajobrazu obszarów osiedleńczych gminy, jak i wartości widokowego pasma Marynkowskiej Góry. Stacji transformatorowych na terenie gminy jest 23 szt. z czego 5 zasilają obiekty takie jak stacja uzdatniania wody, wytwórnia mas bitumicznych, kopalnia ropy naftowej (w likwidacji). Pozostałe zasilają tereny mieszkaniowe i usługowe.

Każde gospodarstwo ma dostęp do elektryczności. Główne ciągi komunikacyjne posiadają oświetlenie uliczne.

Gospodarka odpadami

Krościenko Wyżne jest sołectwem o charakterze rolniczym bez przemysłu co powoduje, że nie występują tu odpady przemysłowe uciążliwe dla środowiska i trudne do utylizacji, a powstają głównie odpady komunalne od ludności i z obiektów infrastruktury społecznej. Odpady gromadzone przez mieszkańców w pojemnikach lub workach są odbierane przez firmę wywozową .

Sieć telekomunikacyjna

Gmina Krościenko Wyżne posiada sieć telefoniczną oraz cyfrową centralę automatyczną, do której podłączonych jest około 600 abonentów, umożliwiającą automatyczne połączenia w ruchu międzynarodowym. Połączenia wykonano w technologii światłowodowej.

Obecnie wskaźnik gęstości telefonicznej (ilość abonentów na 100 mieszkańców) znacznie odbiega od średniej wojewódzkiej dla terenów wiejskich. Wynosi on bowiem w skali całej gminy 23.

3.6. Gospodarka i rolnictwo

Rolnictwo

Struktura obszarowo - agrarna:

- a) powierzchnia użytków rolnych - 1012ha ogólnego obszaru sołectwa Krościenko Wyżne w tym:
- powierzchnia gruntów ornych	– 624 ha
- powierzchnia łąk i pastwisk	– 338 ha
- powierzchnia sadów, grunty rol. zab.i rowy	– 50 ha
- b) powierzchnia lasów i gruntów leśnych – 90 ha
- c) powierzchnia gr. zabudowanych i zurbanizowanych – 179 ha
- d) powierzchnia gr. pod wodami i nieużytki – 16 ha

Ogólna powierzchnia sołectwa Krościenko Wyżne wynosi 1297ha.

Obecnie w sołectwie Krościenko Wyżne jest 319 gospodarstw powyżej 1ha użytków rolnych. Określa się, że z ogólnej ich ilości, około 20% to gospodarstwa „martwe”. Najczęstszą przyczyną tego stanu są ruchy migracyjne ludności – wyjazdy zagraniczne lub praca w innych odległych miastach Polski. W tych przypadkach grunty w całości są odłogowane. Ponadto brak infrastruktury gospodarskiej, zabudowań, maszyn rolniczych to przyczyny powodujące brak zainteresowania rolnictwem szczególnie ludzi młodych.

Z Podkarpackim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego współpracuje 42 gospodarstwa specjalizujące się w kierunkach:

- trzoda chlewna – 3 gospodarstwa (od 2,00 ha do 5,00 ha),
- bydło mleczne – 5 gospodarstw (od 2,50 ha do 5,00 ha),
- chów koni – 2 gospodarstwa (od 4,00 ha do 5,00 ha),
- uprawa zbóż – 4 gospodarstwa (od 2,50 ha do 5,00 ha i pow. 20 ha),
- uprawa warzyw i krzewów – 2 gospodarstwa (od 3,00 ha do 5,00 ha),

Najczęściej wymieniane problemy rolników to:

- niska opłacalność produkcji, szczególnie żywca wieprzowego, wołowego, mleka, zbóż;
- wzrost cen na środki do produkcji rolnej, szczególnie nawozy mineralne, środki ochrony roślin, olej napędowy;
- konieczność uproszczenia procesu scalania gruntów i wliczenia ich do zadań ważnych oraz wspieranych finansowo z budżetu państwa;
- zagospodarowania odłogowanych gruntów - konieczność wsparcia finansowego dla rolników od nowa zagospodarowujących takie grunty;
- starzejąca się wieś, brak młodych następców do przejmowania gospodarstw rolnych.

Zestawienie gospodarstw wg wielkości w sołectwie Krościenko Wyżne stan na dzień 31.12.2007 r. przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Tabela 4. Zestawienie gospodarstw wg wielkości w sołectwie Krościenko Wyżne stan na dzień 31.12.2007 r.

<i>Typ</i>	<i>Ilość</i>	<i>ha fizyczne</i>	<i>Lasy w ha fizycznych</i>
<i>Gospodarstwa do 2 ha</i>	266	352,2097	6,1522
<i>Gospodarstwa do 5 ha</i>	48	131,8403	3,5942
<i>Gospodarstwa do 7 ha</i>	2	12,6028	0,0000
<i>Gospodarstwa do 10 ha</i>	0	0,0000	0,0000
<i>Gospodarstwa do 15 ha</i>	1	14,9811	0,0009
<i>Gospodarstwa do 20 ha</i>	1	16,7042	0,0000
<i>Gospodarstwa do 50 ha</i>	1	41,5735	0,0468
<i>Razem gospodarstwa rolne</i>	319		
<i>Gospodarstwa o pow. do 1 ha, których właściciele mieszkają poza gminą.</i>	123	68,8563	0,5779

Źródło: dane Urzędu Gminy Krościenko Wyżne

Główne uprawy to: zboża - pszenica, w mniejszej ilości kukurydza, jęczmień, owies. Zmniejsza się powierzchnia uprawy roślin okopowych natomiast zwiększeniu ulega zasiew roślin oleistych. Obserwuje się wzrastającą produkcję niektórych jarzyn, warzyw i owoców. W produkcji zwierzęcej zmniejsza się ilość krów mlecznych hodowanych w małych gospodarstwach, a z uwagi na dotychczasową niską opłacalność produkcji mleka i przetworów mlecznych również większe gospodarstwa nie nastawiają się na hodowlę krów mlecznych.

Pozostałe branże sfery gospodarczej

Sołectwo Krościenko Wyżne posiada niewielki potencjał przemysłowy, jednak na terenie miejscowości Krościenko Wyżne, którą jak wcześniej wspomniano tworzą 2 sołectwa (Krościenko Wyżne i Pustyny) znajdują się liczne podmioty gospodarcze, specjalizujące się głównie w dziedzinie handlu i usług. Do rozwijających się należą: Wytwórnia Ciast i Lodów „SANTOS”, Cukiernia „W-Zetka”, ZPH „PELMET”, PTSH „TRAN-SPEL”, PHU „STELPOL”, zakład „DREW-STYL” produkujący krzesła oraz firma remontowo - budowlana. Najwięcej zakładów produkcyjno – usługowych powstało przy ul. Księżej: Firma „Walter” o profilu obróbka drewna i metali, PPHU „KONTAP” – tapicerstwo, handel i produkcja mebli, ZUH „KAMEJA”- handel i produkcja wyrobów betonowych (kostka brukowa), PPHU „CARLITA”- handel i produkcja mebli, Zakład Produkcyjno – Montażowy Nagrobków, „Metal

- Kros”- wyroby metalowe, maszyny i urządzenia, PPHU „TAPICER” handel i produkcja mebli. Istnieją również sklepy samoobsługowe, wielobranżowe, sklep i hurtownia włókienniczo- odzieżowa oraz zakład tapicerski przy ul. Dukielskiej, a przy ul. Spacerowej Wytwórnia Mas Bitumicznych Rejonu Budowy Dróg i Mostów w Krośnie Sp. z o.o. Wzrasta liczba placówek handlowych spełniających najnowsze standardy, obowiązujące w dziedzinie handlu. Krościenko Wyżne położone jest w pobliżu miasta Krosna i tam też niektórzy mieszkańcy Krościenka znajdują pracę.

Według danych GUS na koniec 2009 roku w gminie Krościenko Wyżne w systemie REGON zarejestrowanych było 447 podmiotów gospodarczych. Liczbę podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie przedmiotowej gminy w latach 2004-2009 przedstawia poniżej zamieszczona tabela i wykres.

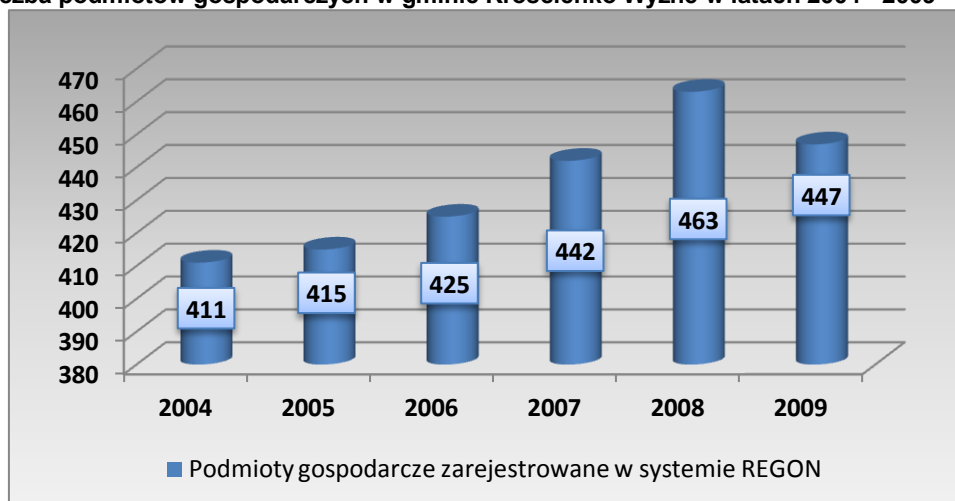
Tabela 5. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Krościenko Wyżne w latach 2004 - 2009

wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Gmina Krościenko Wyżne	411	415	425	442	463	447

Źródło: dane GUS, Bank Danych Regionalnych

Analizując poniżej zamieszczony wykres do roku 2008 można zauważyć wyraźną tendencję wzrostową wśród podmiotów gospodarczych, natomiast w roku 2009 nastąpił ich spadek o blisko 3,5% w porównaniu do roku poprzedniego.

Wykres 6. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Krościenko Wyżne w latach 2004 - 2009

Źródło: dane GUS, Bank Danych Regionalnych

W porównaniu z otoczeniem bezpośrednim, należy stwierdzić, iż pozycja sołectwa Krościenko Wyżne pod względem liczby podmiotów gospodarczych jest niska, natomiast już w relacji do makrootoczenia, na niekorzyść miejscowości wpływa dominacja funkcji rolniczej, oraz niedobór kapitału inwestycyjnego wśród mieszkańców.

Inwentaryzacja zasobów

Inwentaryzacja zasobów zawiera wykaz elementów materialnych oraz niematerialnych sołectwa, które mogą być wykorzystane dla rozwoju sołectwa, w działaniach na rzecz jego odnowy.

Tabela 6. Inwentaryzacja zasobów

Rodzaj zasobu	Brak	Jest o znaczeniu małym	Jest o znaczeniu średnim	Jest o znaczeniu dużym
Środowisko przyrodnicze				
- walory przyrodniczo-krajobrazowe			X	
- naturalne zasoby (góry, jeziora, lasy)		X		

– walory uzdrowiskowe	X			
– nieskażone środowisko				X
– położenie geograficzne			X	
– Park Krajobrazowy	X			
– walory klimatu			X	
– walory szaty roślinnej			X	
– cenne przyrodniczo obszary lub obiekty		X		
– świat zwierzęcy			X	
– wody powierzchniowe (cieki, rzeki, stawy)			X	
– podłoże, warunki hydrogeologiczne		X		
– zasoby geologiczne		X		
Środowisko kulturowe				
– walory architektury wiejskiej			X	
– walory zagospodarowania przestrzennego				X
– zespoły artystyczne			X	
– galerie	X			
Dziedzictwo religijne i historyczne				
– miejsca, osoby i przedmioty kultu	X			
– święta, odpusty, festyny, pielgrzymki			X	
– tradycje, obrzędy, gwara			X	
– legendy, postacie historyczne			X	
– specyficzne nazwy			X	
Obiekty i tereny				
– działki pod zabudowę mieszkaniową				X
– działki rekreacyjne		X		
– działki pod zakłady usługowe i przemysł			X	
– pustostany mieszkaniowe, magazynowe i popegeerowskie	X			
– tradycyjne obiekty gospodarskie wsi (kuźnie, młyny)		X		
– place i miejsca publicznych spotkań (świetlice wiejskie)			X	
– miejsca sportu i rekreacji (szlaki turystyczne itp.)			X	
Gospodarka, rolnictwo				
– produkt lokalny			X	
– znane firmy produkcyjne i zakłady usługowe				X
Sąsiedzi i przyjezdni				
– korzystne, atrakcyjne sąsiedztwo			X	
– ruch komunikacyjny				X
– przyjezdni stali i sezonowi			X	
Instytucje				
– placówki opieki społecznej			X	
– szkoły			X	
– Wiejski Dom Kultury	X			
Ludzie, organizacje społeczne				
– OSP				X
– KGW			X	
– stowarzyszenia, grupy nieformalne				X
– gospodarstwa agroturystyczne	X			
– gościnność				X

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Krościenko Wyżne

3.7. Kapitał społeczny i ludzki

Istniejące od lat na terenie Krościenka Wyżnego organizacje wnoszą dużo inicjatyw kulturalnych. **Koło Gospodyń Wiejskich** prowadzi Izbę Muzealną, organizuje coroczne Dożynki i Dzień Seniora. **Jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej**, licząca ponad sto lat, czynnie uczestniczy w życiu społeczności, zaś strażacka Orkiestra Dęta stanowi dobrą wizytówkę wsi. Funkcjonuje też **Gminna Biblioteka Publiczna** posiadająca w Pustynach swą filię. Od 1998 roku w życiu kulturalnym Krościenka zaznacza swoją obecność **Stowarzyszenie Kulturalne "Dębina"**, które pomaga placówkom oświatowym z terenu gminy Krościenko Wyżne, organizuje wystawy, konkursy, przeglądy, wycieczki, dokumentuje historię gminy oraz wydaje m. in. swoją gazetę. Właśnie pismo "Dębina" cieszy się dużym zainteresowaniem mieszkańców. Należy wspomnieć również o nieistniejącej kapeli ludowej, która przez lata uświetniała swoimi występami lokalne uroczystości.

4. Analiza SWOT

Analizę czynników sprzyjających (mocne strony i szanse) oraz niesprzyjających (słabości i zagrożenia) odnoszących się do otoczenia sołectwa Krościenko Wyżne przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Czynniki sprzyjające rozwojowi	Czynniki niesprzyjające rozwojowi	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	
<ul style="list-style-type: none"> - dobrze rozwinięta sieć wodociągowa - kanalizacyjna, gazowa, elektryczna i telefoniczna, - atrakcyjne środowisko naturalne oraz walory przyrodniczo-krajobrazowe, - zasoby zabytkowych obiektów m.in. neogotycki kościół św. Marcina oraz zespół dworsko-parkowy z XVII w., - dobre warunki topograficzne do uprawiania sportu i rekreacji, - dobre położenie blisko aglomeracji miejskich oraz przy drodze krajowej nr. 9 Radom – Barwinek, - duża ilość podmiotów gospodarczych i potencjał gospodarczy lokalnych przedsiębiorców, - brak zakładów produkcyjnych zanieczyszczających środowisko, - aktywna gospodarczo społeczność lokalna, - sprzyjające warunki do rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw i przetwórstwa rolno – spożywczego, - dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych (przedszkole, szkoła podstawowa, gimnazjum), - dostęp do usług bankowych (bank, bankomat). 	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczny stan dróg rolniczych, brak ścieżek spacerowych i rowerowych, - brak chodników przy niektórych ulicach (Sportowa, Marynkowska, Grunwaldzka) oraz kompleksowego zagospodarowania przestrzeni publicznej w centrum wsi, - brak miejsc parkingowych przy obiektach publicznych (cmentarz, Kościół Parafialny, stadion, placówki handlowe, szkoły, SPG ZOZ), - znikoma infrastruktura sportowo – rekreacyjna, - słabo rozwinięte rolnictwo – małe gospodarstwa rolne (przestarzałe metody upraw, brak młodych następców do przejmowania gospodarstw oraz chętnych do pracy w gospodarstwach), - brak infrastruktury turystycznej, agroturystycznej oraz znikoma ilość miejsc do spotkań mieszkańców wsi. - brak zakładów usług publicznych (motel, posterunek policji, ośrodek kultury i inne), - niewykorzystane możliwości zagospodarowania terenów wzdłuż rzeki Wisłok i okolic szczytu Góry Marynkowskiej, - brak terenów gminnych – konieczność wykupu od osób fizycznych, - słabe zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii (słońce, woda, wiatr). 	<p>Czynniki wewnętrzne</p>

SZANSE	ZAGROŻENIA	Czynniki zewnętrzne (otoczenie)
<ul style="list-style-type: none"> - pełna infrastruktura zaopatrzenia w media techniczne, - zadowalający stan dróg gminnych, powiatowych i krajowych, - powiększanie terenów będących własnością gminy, - doskonały system utrzymania ładu i porządku w gminie w tym wprowadzenie systemu segregacji odpadów komunalnych i utylizacji opadów niebezpiecznych (azbestowych), - w strukturze ludności duży udział procentowy osób młodych i w wieku produkcyjnym. - napływ ludności z innych terenów, - możliwość korzystania z funduszy pomocowych w tym z Unii Europejskiej. - otwarcie granic (możliwość kształcenia i legalnej pracy). - projektowana droga szybkiego ruchu S19 - rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak dostatecznych środków finansowych (własnych) na realizację niezbędnych inwestycji dla dalszego i intensywnego rozwoju miejscowości, - dostęp do funduszy Programów Operacyjnych UE - możliwość pozyskania środków finansowych tylko z nielicznych PO w tym odnoszących się do terenów wiejskich, - niestabilny system prawny, szczególnie podatkowy, trudno dostępny pieniądz (niestabilność kredytowa i bankowa). - kosztowne i długotrwałe procesy tworzenia dokumentacji analityczno – technicznej w zakresie planowanych inwestycji i planów zagospodarowania terenów, - brak dostępu do dokumentacji analitycznej jednostek badawczo – rozwojowych. 	

5. Wizja rozwoju miejscowości

Wizja to opis głównych pól aktywności w przyszłości, stanowiący najogólniejszy cel społeczności lokalnej.

Wizję Krościenka Wyżnego określono w perspektywie do roku 2015.

Wizja jest zapisem woli mieszkańców i ich deklaracją wspólnego urzeczywistniania nakreślonych celów. Wizja w swej istocie łączy wszystkie środowiska, siły i osoby na rzecz jej realizacji, jednak bez wskazywania sposobów i środków. Te zapewne będą wypadkową

Wizja rozwoju Krościenka Wyżnego:

Krościenko Wyżne to miejscowość bogata tradycją, pracowitością i zaradnością swoich mieszkańców, tworzących warunki godnego życia dla przyszłych pokoleń.

aspiracji, doświadczeń i pomysłowości mieszkańców i ośrodków decyzyjnych wcielających ją w życie.

6. Plan długoterminowy

6.1. Priorytety:

- ✓ zapewnienie mieszkańcom źródeł utrzymania w swojej miejscowości,
- ✓ rozwój przedsiębiorczości mieszkańców,
- ✓ ochrona systemów naturalnych,
- ✓ harmonijny rozwój infrastruktury technicznej i społecznej,
- ✓ uzbrajanie terenów inwestycyjnych,
- ✓ zachowanie dziedzictwa kulturowego,
- ✓ zapewnienie rozwoju dzieciom i młodzieży,
- ✓ szeroka oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
- ✓ promocja gospodarcza i turystyczna wsi.

6.2. Obszar o szczególnym znaczeniu do zaspokajania potrzeb mieszkańców:

Wymienione poniżej obiekty zlokalizowane są na zwartym obszarze miejscowości i spełniają istotną rolę z punktu widzenia funkcjonalności, a także tożsamości zamieszkujących tu osób. Tu skupia się życie społeczno-gospodarcze i kulturalne. Oznacza to również, że obszar ten powinien podlegać szczególnej ochronie oraz prowadzone tu winny być działania podnoszące standard i jakość życia mieszkańców oraz osób przyjezdnych.

- Szkoła Gimnazjum I Podstawowa,
- Przedszkole,
- Biblioteka,
- Dom Ludowy,
- Budynek po GRN,
- GOSiR ze stadionem,
- place zabaw,
- chodniki, parkingi i drogi dojazdowe do najważniejszych obiektów miejscowości,
- ścieżka pieszo-rowerowa,
- Ośrodek Zdrowia z Apteką, Poczta,
- Kościół wraz z Domem Parafialnym,
- rzeka Wisłok,
- pomnik Grunwaldu
- park Dębina,
- Izba Muzealna i inne zabytki.

Uzasadnienie

Rozwój infrastruktury technicznej ma decydujące znaczenie dla powodzenia programów rozwoju obszarów wiejskich. Od poziomu rozwoju infrastruktury technicznej, w tym sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej zależy to, jak będzie rozwijała się lokalna gospodarka i jak będą zaspokajane potrzeby społeczne mieszkańców. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w Planie Odnowy Miejscowości – Sołectwo Krościenko Wyżne.

Będzie to wymagać koncentracji środków na rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej i społecznej. W celu zapewnienia stałego wzrostu jakości życia oraz dostosowania do standardów UE niezbędne jest zwiększenie poziomu wydatków, szczególnie na inwestycje infrastrukturalne z zakresu ochrony środowiska i rozwoju infrastruktury społecznej. Realizacja tych inwestycji wpłynie na uruchomienie procesu zrównoważonego rozwoju miejscowości Krościenko Wyżne, który z założenia ma

przyczynić się do tego, aby miejscowość nie była jedynie miejscem gdzie produkuje się żywność czy nocuje, lecz również spełniała inne ważne funkcje:

- ✓ miejsce godnego życia,
- ✓ obszar atrakcyjny turystycznie i dla rekreacji,
- ✓ miejsce, w którym środowisko naturalne jest zachowane w dobrym stanie,
- ✓ miejsce, w którym pielęgnowane jest dziedzictwo kulturowe,
- ✓ miejsce o dobrych warunkach inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej.

Budynek po byłej GRN w Krościenku Wyżnym:

- niewykorzystany budynek dwukondygnacyjny o kubaturze 6350m³, powierzchnia użytkowa 1707m², powierzchnia zabudowy 750m², powierzchnia całkowita 1560m². W obiekcie mają funkcjonować: biblioteka, czytelnia, pracownia internetowa (centrum informacji), sala orkiestry dętej, zespołów muzycznych, sala konferencyjna, pomieszczenia dla ośrodka kultury, lokalnej prasy oraz promocji gminy i inne.

Budowa chodników przy ulicach: Sportowej, Brzozowskiej, Marynkowskiej, Grunwaldzkiej:

- brak chodników przy głównych drogach leżących na terenie miejscowości Krościenko Wyżne jest główną przyczyną występowania licznych zagrożeń ruchu drogowego szczególnie dla pieszych. Budowa chodników polegać będzie na zakryciu przydrożnych rowów i ułożeniu chodników (krawężnik, obrzeże, kostka brukowa). Średnia szerokość chodnika 1,5 m. Dla ulic: Sportowa, Rzeszowska i Dukielska przewiduje się usytuowanie chodnika poza przydrożnym rowem, a ewentualne zakrycie rowu będzie wykonywane na krótkich odcinkach w koniecznych przypadkach.

Ukształtowanie przestrzeni publicznej w centrum wsi poprzez budowę parkingów przy kościele, cmentarzu i stadionie oraz budowę dróg, chodników, deptaków, zielonych placów, oświetleń ulicznych i innych:

- Centrum wsi to przestrzeń pomiędzy rz. Wisłok a Księżym Lasem gdzie znajdują się szkoły: podstawowa i gimnazjum, urząd gminy, dom ludowy, stadion sportowy i kościół, biblioteka oraz przyszłe przedszkole. Charakteryzuje się ona zarówno interesującą rzeźbą terenu jak i lokalnymi pamiątkami historycznymi (kościół, stare Kościelisko z nagrobkiem Cecylii Jabłonowskiej, Izba Muzealna, pomnik Grunwaldu, szlak do cmentarza na którym znajdują się nagrobki objęte opieką konserwatora zabytków, zbiorowa mogiła zmarłych na cholera leżąca w lesie „Księżym”. Teren ten jest miejscem spotkań i spacerów mieszkańców Gminy Krościenko Wyżne i okolic. Koniecznym więc jest wytyczenie i wybudowanie nowych dróg od ul. Sportowej (przy stadionie) w kierunku do cmentarza i do ulicy Południowej. Około 30% tej przestrzeni posiada chodnik, stąd potrzeba budowy nowych szlaków pieszych i szlaku rowerowego wykonanego z kostki brukowej o szerokości ok. 2 m i długości ok. 2 km. Omawiana przestrzeń nie posiada parkingów a ich brak przede wszystkim w obrębie stadionu, kościoła i biblioteki, cmentarza, przedszkola oraz szkoły podstawowej prowadzi do utrudnień w ruchu pojazdów i pieszych. Parkingi winny posiadać nawierzchnię asfaltowo – bitumiczną lub brukową. Istniejące place zabaw i place rekreacyjne należy wyposażać w odpowiednie urządzenia i mini boiska sportowe. Zarówno place zabaw jak i szlaki piesze winien być oświetlone przy zastosowaniu lamp parkowych.

Budowa trybun, zagospodarowanie, oświetlenie i ogrodzenie terenu przy stadionie:

- zadaszenie będzie obejmować tylko część strony wschodniej stadionu, powierzchnia przewidziana pod zadaszenie to 300m². Projekt przewiduje wyprofilowanie powierzchni pod zadaszeniem i wybudowanie trybun dla kibiców. Całość terenu ma być ogrodzona siatką stalową z dwiema bramami wjazdowymi oraz mniejszymi bramami dla pieszych.

Budowa szlaków pieszych i rowerowych, miejsc widokowych wraz z infrastrukturą rekreacyjną:

- przebieg szlaków pieszych i rowerowych będzie obejmował tereny centrum wsi z możliwością dotarcia do terenów niezabudowanych leżących wzdłuż brzegów rzeki Wisłok (niwy równinne zalewowe, z rodzimą roślinnością rzeczną i wśród polną w przeszłości wykorzystywanych przez mieszkańców jako drogi komunikacji pieszej i rowerowej do sąsiednich miejscowości (Krosna, Iskrzyni, Korczyny). Odtworzenie starych ciągów komunikacyjnych, przebiegających równoległe do linii brzegowej rzeki Wisłok oraz wśród starej zabudowy Krościenka przy malowniczym środowisku naturalnym mogą być atrakcyjnym i bezpiecznym szlakiem historycznym i przyrodniczym. Odtworzenie (wybudowanie) szlaku wiodącego na najwyższy szczyt pasma g. Marynkowskiej, wysokość bezwzględna 330 m i odtworzenie z ok. XVI wieku punktu widokowego, który w tamtych czasach służył do obserwacji horyzontu i ostrzegania ludności, gdy ojczyzna była w niebezpieczeństwie. Na tym najwyższym miejscu, dla ostrzeżenia ludności przed zagrożeniem, palono wici. Miejsce to do dzisiaj określa się nazwą „Patria”.

Częściowa regulacja i odsłonięcie brzegów rzeki Wisłok:

- zabezpieczenie miejsc osuwiskowych i zabezpieczeniu rozmytej linii brzegowej. Osuwiska w okolicach zabudowań powinny być zabezpieczone opasaniem kamiennie-faszynowym. Leżące w korycie rzeki zwalone wskutek podmycia drzewa wsunięte. Linia brzegowa w miejscach wykorzystywania rzeki do celów rekreacyjnych powinna posiadać łagodne zejścia umożliwiające bezpieczny dostęp do wody. Przybrzeżna wysoka roślinność będzie zachowana a w sąsiedztwie dróg należy dokonać nowych nasadzeń typowej dla tego krajobrazu roślinności. Dzikie wysypiska odpadów komunalnych i zachwaszczenie muszą być usunięte.

Konserwacja pomników historii, budynków będących miejscem pamięci (cmentarz, izba muzealna) oraz zachowanie charakteru wsi – budownictwo drewniane, stawy, miejsca dawnych spotkań ludności:

- zinwentaryzowanie obiektu, opracowanie dokumentacji, wykonanie kompleksowej konserwacji pomnika „Grunwaldu” położonego przy drodze powiatowej na skraju lasu „Dębina” jego przeniesienie w inne pobliskie miejsce, odpowiednie do rangi i godności tej budowli.

Modernizacja budynku Samodzielnego Publicznego Gminnego Zakładu Opieki Zdrowotnej pod kątem, rozszerzenia usług medycznych w tym o usługi specjalistyczne:

- niezbędne jest zapewnienie wzrostu efektywności służby zdrowia na terenie Krościenka Wyżnego i polegać będzie na rozbudowie obiektu w sposób pozwalający na zwiększenie warunków lokalowych niezbędnych dla uruchomienia specjalistycznych usług tj.: rehabilitacji i odnowy biologicznej, neurologii, stomatologii dziecięcej, okulistyki oraz apteki.

Modernizacja Domu Ludowego:

- Dom Ludowy to jeden z najważniejszych obiektów kultury na taranie miejscowości, niezbędne jest opracowanie dokumentacji architektonicznej w zakresie rozbudowy istniejącego obiektu, wykonania klatki schodowej i likwidacji barier dla niepełnosprawnych, pozyskaniu pomieszczeń, nowego zadaszenie i zagospodarowania poddasza.

6.3. Cele - programy

Realizacja priorytetów rozwojowych wymaga osiągnięcia celów długofalowych, które zgodne są z oczekiwaniami mieszkańców. Przy określaniu celów strategicznych – programów uwzględnione zostały występujące uwarunkowania. Cele strategiczne dotyczą spraw, co do których mieszkańcy Krościenka Wyżnego, Gmina i partnerzy społeczni, każdy w zakresie swoich kompetencji, mogą podejmować autonomiczne działania. Autonomiczność działań oznacza, że wymienieni powyżej (każdy w zakresie swoich kompetencji) mają do tego prawo i nie są uwarunkowani decyzjami zewnętrznymi podejmowanymi poza Gminą.

Zapisy zawarte w Planie Odnowy Miejscowości spełniają warunek zgodności z zapisami zawartymi w dokumentach dotyczących rozwoju gminy tj. Strategią Rozwoju Gminy Krościenko Wyżne, Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Krościenko Wyżne, powiatu i województwa oraz zapisami strategii Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007 - 2013. Cele i zadania określone w Planie Odnowy Miejscowości są wewnętrznie zgodne a ich osiągnięcie i realizacja nie powoduje negatywnych skutków dla osiągnięcia celów i realizacji zadań strategii wyższego rzędu.

Proponowane w Planie Odnowy Miejscowości cele i zadania służące ich realizacji, obejmują podstawowe sfery życia i funkcjonowania miejscowości. W pracach nad Planem wyodrębnione zostały programy (działania), prezentowane poniżej. Lista tych programów (działań) stworzona została w oparciu o postulaty zgłoszone podczas sesji strategicznej z mieszkańcami

i przedstawicielami organizacji społecznych działającymi w miejscowości Krościenko Wyżne, w czasie zebrań członków Rady Sołectkiej i zebrania wiejskiego, uzupełniona o kluczowe ustalenia Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz Planu Rozwoju Miejscowości. Działania zostały pogrupowane i przypisane do głównych obszarów strategicznych, według klucza celów strategicznych. Ewentualne nowelizacje Planu Odnowy Miejscowości Krościenko Wyżne, uzupełnienia o nowe projekty, powinny być realizowane w ramach zestawionych niżej programów.

A) Zmiana w strukturze gospodarczej obszaru, w tym zasady kształtowania rolnej i leśnej przestrzeni produkcyjnej:

- wspieranie rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego oraz małej i średniej przedsiębiorczości,
- starania mające na celu zapewnienie mieszkańcom źródeł utrzymania w swojej miejscowości,
- kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego sołectwa Krościenko Wyżne,
- wykorzystanie walorów naturalnych do celów turystycznych, agroturystycznych i sportowych,
- uzbrojenie terenów inwestycyjnych,
- promocja gospodarcza i turystyczna wsi.

B) Zmiana w sposobie użytkowania terenu:

- prowadzenie przemyślanej polityki w zakresie wydawania pozwoleń na budowę, dotyczy gruntów o wysokich klasach bonitacyjnych, terenów zalewowych, strefy ochrony konserwatorskiej,
- wzbogacanie walorów widokowych,
- ochrona systemów naturalnych.

C) Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury:

- budowa chodników przy drogach powiatowych i gminnych,
- modernizacja nawierzchni dróg gminnych,
- zwiększenie liczby miejsc parkingowych, zwłaszcza przy obiektach publicznych (cmentarz, Kościół, placówki handlowe, stadion sportowy, szkoły i inne),
- budowa ścieżek spacerowych i rowerowych przy wykorzystaniu walorów naturalnych,
- zbudowanie i rozwijanie infrastruktury teletechnicznej (Internet szerokopasmowy) oraz tworzenie warunków do wykorzystania odnawialnych źródeł energii (wiatr, woda, słońce).

D) Poprawa stanu środowiska naturalnego:

- budowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na nowych obszarach przeznaczonych pod zabudowę,
- ochrona powietrza i zasobów wodnych,
- dalsze doskonalenie systemu zbierania i segregowania odpadów komunalnych oraz likwidacja dzikich wysypisk śmieci,
- ochrona drzewostanu w tym drzew pomnikowych,
- utrzymanie naturalnych siedlisk dla zwierzyny leśnej i ptaków.

E) Poprawa stanu środowiska kulturowego:

- ochrona dóbr kultury materialnej - zachowanie obiektów zabytkowych,
- wzbogacenie oferty kulturalnej dla turystów i mieszkańców wsi,
- budowa obiektu na potrzeby rozwoju kultury – np. centrum kultury i informatyki, altany, obiekty koncertowe itp.,
- dalsze zwiększenie zasobów izby muzealnej i zagospodarowanie otaczającego terenu,
- wspieranie aktywności mieszkańców poprzez promocję lokalnej twórczości ludowej, kulturalnej i artystycznej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego,
- kultywowanie tradycji obrzędów i zwyczajów społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów i rzemiosła.

F) Poprawa warunków i jakości życia, w tym zmiana w strukturze zamieszkania:

- polepszenie warunków mieszkaniowych dla rodzin najuboższych,
- poprawa stanu bezpieczeństwa społecznego,
- eliminowanie zagrożeń demoralizacją,
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego,
- rozwijanie partnerstwa publiczno-prywatnego,
- wspieranie inicjatyw obywatelskich,
- poprawa bazy dydaktycznej, wyrównywanie szans edukacyjnych, kulturalnych i sportowych w tym budowa przedszkola samorządowego,
- dalsza poprawa estetyki wsi,
- remonty i modernizacje budynków użyteczności publicznej,
- podejmowanie działań w zakresie budowy infrastruktury powodziowej,
- budowa obiektów turystycznych, sportowych i rekreacji,
- wspieranie rozwoju usług publicznych.

6.4. Wykaz i harmonogram realizacji zadań na okres 2010-2017

Nazwa przedsięwzięcia	Cel	Lata realizacji	Kwota końcowa	Źródła finansowania	
				Budżet gminy	Środki UE
Rozbudowa remizy OSP wraz z świetlicą na cele kulturalno-oświatowe	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, - Zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych, - Poprawa jakości życia mieszkańców, - Wzrost atrakcyjności turystycznej miejscowości, - Rozwój intelektualny dzieci i młodzieży, - Poprawa estetyki miejscowości. 	2010-2016	900.000,00	450.000,00	450.000,00
Modernizacja Domu Ludowego w Krościenku Wyżnym	<ul style="list-style-type: none"> - Zaspokojenie potrzeb społecznych, - Poprawa jakości życia mieszkańców, - Wzrost funkcjonalności i atrakcyjności wsi, 	2012-2015	250.000,00	62.500,00	187.500,00
Budowa stadionu z trybunami, zadaszenie, oświetlenie i ogrodzenie stadionu Krościenku Wyżnym.	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwój fizyczny dzieci i młodzieży, - Zaspokojenie potrzeb społecznych, - Poprawa jakości życia mieszkańców 	2010-2017	2.000.000,00	500.000,00	1.500.000,00
Budowa szlaków pieszych, rowerowych, widokowych i infrastruktury rekreacyjnej W tym :	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwój bazy rekreacyjno-turystycznej, - Poprawa estetyki miejscowości, - Zaspokojenie potrzeb społeczeństwa, - Wzrost atrakcyjności turystycznej miejscowości. 	2010-2016	1.200.000,00	300.000,00	900.000,00
Przebudowa drogi nr ewidencyjny działki 5362/4 i 2463 z częściowym przeznaczeniem działki drogowej na urządzenie ścieżki rowerowej w miejscowości Krościenko Wyżne	<ul style="list-style-type: none"> - Zaspokojenie potrzeb społecznych, - Wzrost funkcjonalności i atrakcyjności wsi, - Rozwój bazy rekreacyjno - turystycznej, - Poprawa stanu bezpieczeństwa, 	2010-2011	311.288,46	119.923,46	191.365,00

Plan Odnowy Miejscowości – Sołectwo Krościenko Wyżne na lata 2010-2017

Odnowa i konserwacja pomników historii, obiektów pamięci narodowej w Krościenku Wyżnym w tym:	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, - Zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego, - Zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturowych, - Wzrost atrakcyjności turystycznej miejscowości, 	2010-2015	200.000,00	50.000,00	150.000,00
Budowa obiektu małej architektury Krzyża przydrożnego na pamiątkę obchodów grunwaldzkich.			53.707,82	28.607,82	25.100,00
Remont Izby Muzealnej	<ul style="list-style-type: none"> - Utworzenie miejsca dla eksponatów związanych z lokalną historią, tradycją i kulturą, - Zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego, - Wzrost atrakcyjności turystycznej miejscowości, 	2011-2013	100.000,00	30.000,00	70.000,00
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy Izbie Muzealnej	<ul style="list-style-type: none"> - Zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego, - Wzrost atrakcyjności turystycznej miejscowości, 	2012-2015	80.000,00	24.000,00	56.000,00
Rewitalizacja nagrobka Cecylii z Fredrów Jabłonowskiej. Obiekt zabytkowy nr. rej. zabytków A-82/2004	<ul style="list-style-type: none"> - Renowacja nagrobka, zabezpieczenie i uporządkowanie miejsca, - Zachowanie dziedzictwa kulturowego i historycznego, - Wzrost atrakcyjności turystycznej miejscowości, 	2012-2013	50.000,00	15.000,00	35.000,00
Przebudowa ulicy Mostowej (chodnik przejścia dla pieszych)	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa stanu bezpieczeństwa, - Poprawa estetyki miejscowości, - Zaspokojenie potrzeb społeczeństwa. 	2010-2014	400.000,00	100.000,00	300.000,00
Modernizacja budynku SPG ZOZ – obiekt przeznaczony na opiekę zdrowotną mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa poziomu świadczonych usług związanych z ochroną zdrowia, - Wzrost funkcjonalności i atrakcyjności wsi, - Poprawa estetyki miejscowości, 	2010-2017	700.000,00	175.000,00	525.000,00
Budowa chodników (ul. Sportowa, Marynkowska)	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa stanu bezpieczeństwa, - Poprawa estetyki miejscowości, - Zaspokojenie potrzeb społeczeństwa. 	2011-2013	180.000,00	45.000,00	135.000,00

Plan Odnowy Miejscowości – Sołectwo Krościenko Wyżne na lata 2010-2017

Przebudowa ulicy Grunwaldzkiej	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa stanu bezpieczeństwa, - Poprawa warunków życia i pracy, - Poprawa estetyki miejscowości, - Zaspokojenie potrzeb społeczeństwa. 	2010-2017	1.500.000,00	375.000,00	1.125.000,00
Budowa kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej.	<ul style="list-style-type: none"> - Zaspokojenie potrzeb społecznych. - Poprawa jakości życia mieszkańców. - Wzrost ochrony środowiska w tym wód powierzchniowych. 	2010-2017	2.000.000,00	500.000,00	1.500.000,00
Budowa drogi łączącej ul. Sportową z ul. Południową dojazd do cmentarza i parkingu.	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa stanu bezpieczeństwa, - Poprawa warunków życia i pracy, - Poprawa estetyki miejscowości, - Zaspokojenie potrzeb społeczeństwa. 	2010-2015	1.200.000,00	300.000,00	900.000,00
Budowa miejsc postojowych i utwardzenie części działek budowlanych przy kompleksie sportowym w Krościenku Wyżnym		2012-2015	300 000,00	90.000,00	210.000,00
Rewitalizacja pomników przyrody.	<ul style="list-style-type: none"> - Zachowanie i zabezpieczenie cennego dziedzictwa przyrodniczego, - Poprawa estetyki miejscowości, - Wzrost atrakcyjności turystycznej miejscowości, 	2011-2015	70.000,00	21.000,00	49.000,00
Budowa placu zabaw dla dzieci.	<ul style="list-style-type: none"> - Zabezpieczenie dzieciom warunków do bezpiecznej zabawy i rekreacji, - Zaspokojenie potrzeb społecznych. - Poprawa jakości życia mieszkańców, 	2012-2015	120.00,00	30.000,00	90.000,00
Budowa oświetlenia ulicznego: Park leśny Dębina i ul. Parkowa.	<ul style="list-style-type: none"> - Zaspokojenie potrzeb społecznych. - Urządzanie miejsc rekreacji i wypoczynku, - Poprawa stanu bezpieczeństwa. 	2012-2017	150.000,00	37.500,00	112.500,00
RAZEM:			11.656.996,28	3.253.531,28	8.511.465,00

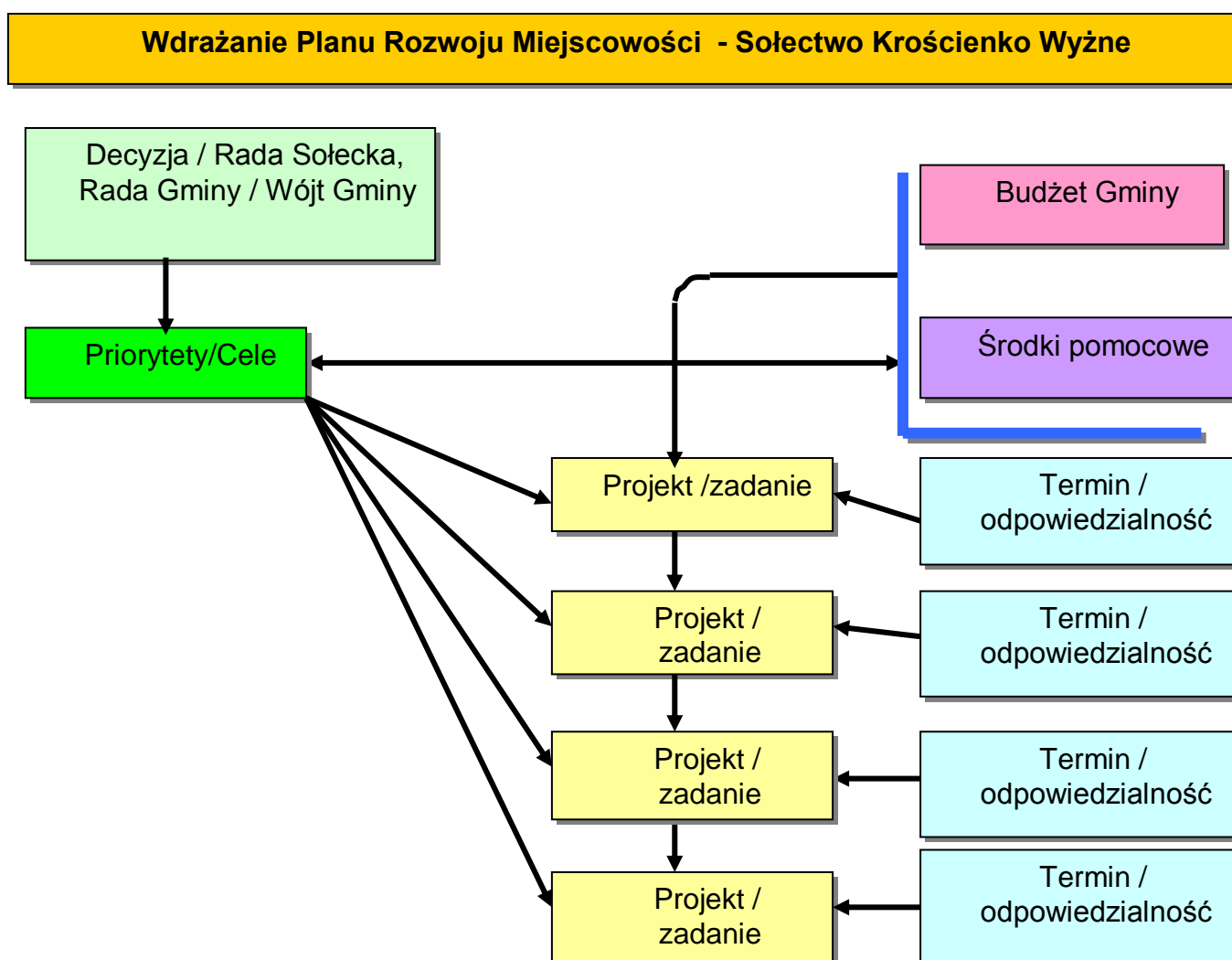
7. ZARZĄDZANIE

7.1. Wdrażanie

Stworzenie systemu zarządzania realizacją Planu ma decydujący wpływ na utrzymanie wysokiej dynamiki w całym procesie wdrażania. Stopniowe wygasanie entuzjazmu towarzyszącego procesowi tworzenia Planu wśród samorządu i mieszkańców bez odpowiedniego systemu mogłoby „doprowadzić Plan na półkę” z innymi, nieprzydatnymi dokumentami w dość krótkim czasie. System, o którym mowa to przede wszystkim:

- doskonalenie istniejących i tworzenie nowych instrumentów realizacji,
- monitorowanie realizacji celów i projektów,
- zmiany i aktualizacja Planu.

Schemat systemu wdrażania:

7.2. Instrumenty realizacji

Instrumenty prawno - administracyjne:

Najważniejszym narzędziem realizacji Planu jest budżet gminy. Stopniowe tworzenie budżetu zadaniowego powinno usprawnić zarządzanie środkami publicznymi oraz stworzyć czytelny obraz operacji finansowych przeprowadzanych przez Radę Gminy. Dynamika wdrażania Planu ma swoje odzwierciedlenie w kolejnych budżetach. Zadania wynikające z Planu realizowane ze środków budżetowych można stosunkowo łatwo zidentyfikować.

Kolejnym instrumentem jest opracowany „**Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krościenko Wyżne**” - dokument szczególnie istotny podczas monitorowania stanu lokalnych zasobów oraz wynikające z niego plany miejscowe, za pomocą, których można kreować oczekiwany wizerunek miejscowości (sołectwa), lokować przedsięwzięcia według ustalonego porządku.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego na obszarze gminy docelowo przewiduje się rozwój takich funkcji jak: mieszkaniowo - usługowej, rolniczej, turystycznej.

Instrumenty ekonomiczne i rynkowe:

Uczestnictwo gminy/miejscowości w związkach celowych

Tworzenie dobrego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości, wyzwalanie lokalnych inicjatyw gospodarczych jest instrumentem, który usatysfakcjonuje mieszkańców pod względem rynkowym jak i ekonomicznym oraz przysporzy budżetowi kolejnych podatników.

Instrumenty finansowe:

Stosowanie tak zwanego „montażu finansowego” przy dużych inwestycjach, to znaczy kumulacji środków pochodzących z różnych źródeł na realizację kolejnych zadań wynikających z planu. Stopniowe przechodzenie od konstruowania budżetu według dotychczasowych reguł do tworzenia budżetu zadaniowego.

Instrumenty marketingowe:

Stworzenie odpowiedniego systemu marketingu miejscowości i gminy jako całości, (osiągnięcia samorządu, lokalnych przedsiębiorców, organizacji społecznych, mieszkańców

i zasobów) ułatwi prowadzenie promocji wewnętrznej - skierowanej do mieszkańców gminy oraz promocji zewnętrznej. Stworzony system marketingowy przede wszystkim odpowie na pytania:

- kto?
- jakimi kanałami?
- z czym?
- do kogo?
- i za jakie pieniądze trafia z promocją?

7.3. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

7.3.1. System monitorowania planu rozwoju

Monitoring wspomaga proces zarządzania i dostarcza informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania zadań wynikających z Planu - począwszy od pojedynczego projektu, poprzez cel i priorytet, a skończywszy na osiągniętych efektach. W zależności od charakteru dostarczanych danych, monitoring dzielimy na rzeczowy i finansowy.

7.3.2. Monitoring rzeczowy

Monitoring rzeczowy dostarcza danych obrazujących postęp we wdrażaniu Planu oraz umożliwiających ocenę jego wykonania w odniesieniu do celów w Planie.

Dane skwantyfikowane, obrazujące postęp we wdrażaniu oraz rezultaty tych działań zostały podzielone na trzy kategorie:

Wskaźniki produktu

Odnoszą się one do rzeczowych efektów działalności. Liczone są w jednostkach materialnych, np. długość nowo budowanych dróg; liczba budynków poddanych renowacji; ilość firm, które otrzymały pomoc, itp.

Wskaźniki rezultatu

Odpowiadają one bezpośrednim i natychmiastowym efektem wynikającym z wdrożenia Planu. Takie mierniki mogą przybierać formę wskaźników materialnych (skrócenie czasu podróży, liczba mieszkańców objętych selektywną zbiórką odpadów, liczba wypadków drogowych, itp.) lub finansowych (zwiększenie sprzedaży eksportowej firm objętych danym działaniem, zmniejszenie nakładów na bieżące remonty obiektów zabytkowych itp.).

Wskaźniki oddziaływania

Obrazują one konsekwencje Planu wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów. Oddziaływanie może odnosić się do efektów związanych bezpośrednio z podjętym działaniem, chociaż pojawiających się po pewnym czasie (oddziaływanie bezpośrednie), jak i do efektów długookresowych, oddziałujących na szerszą populację i pośrednio tylko wynikających ze zrealizowanego działania (oddziaływanie pośrednie).

Przykładowe wskaźniki oddziaływania to liczba innowacji wprowadzonych przez wsparte firmy czy instytucje w czasie 18 miesięcy po zakończeniu projektu (oddziaływanie bezpośrednie), czy wskaźnik zatrudnienia 24 miesiące od zakończenia realizacji projektu (oddziaływanie pośrednie).

7.3.3. Monitoring finansowy

Monitoring finansowy dostarcza danych dotyczących finansowych aspektów realizacji Planu, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na niego środków. Wójt Gminy prowadzi ciągle monitoring finansowy podjętych zadań, sporządza raporty, które prezentuje Radzie Gminy podczas kolejnych planowych Sesji Rady (wydatki

poniesione w okresie objętym raportem, wydatki poniesione od początku realizacji zadania, stopień realizacji zadania w %).

7.3.4. Sposoby oceny planu rozwoju

Ocena Planu prowadzona będzie na podstawie składanych raportów z prowadzonego, monitoringu rzeczowego i finansowego, opisu rozbieżności, jeśli takie powstaną pomiędzy Planem a wdrożeniem zadania oraz analizą przyczyn i skutków rozbieżności. Dodatkowo raporty zawierać będą informacje nt. postępu realizacji planu finansowego w okresie sprawozdawczym oraz prognozę w tym zakresie na rok następny.

Miernikami w prowadzonej ocenie będą wskaźniki np. nakład finansowy na 1 km drogi, ilość przyłączy wodociągowych w stosunku do ilości posesji w gminie. Ocena dokonana będzie

w sprawozdaniu rocznym, które Wójt Gminy składa Radzie Gminy podczas sesji, na której udzielane jest absolutorium za działania w roku poprzednim. Ocena szczegółowa zadań Wynikających z Planu nastąpi po zakończeniu i rozliczeniu inwestycji.

7.3.5. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

Podstawą prawną do współpracy samorządu Gminy Krościenko Wyżne z organizacjami pozarządowymi jest art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873). Zasadniczą rolę, jaką będą pełnić we wdrażaniu Planu organizacje i podmioty to inicjowanie działań projektowych, realizacja projektów oraz wyrażanie opinii na temat podejmowanych i prowadzonych zadań inwestycyjnych. Istnieje także możliwość bezpośredniej realizacji zadań po spełnieniu warunków określonych w ustawie o zamówieniach publicznych. Współpraca z podmiotami i organizacjami we wdrażaniu Planu obejmować będzie zadania o zasięgu lokalnym i opierać się będzie na zasadach pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji oraz jakości. W gminie podjęte zostaną prace nad możliwością tworzenia spółek partnerskich publiczno – prywatnych do realizacji zadań własnych gminy. Obszar możliwy do współpracy to przede wszystkim tworzenie warunków i obsługa ruchu rekreacyjno – turystycznego na terenie miejscowości i gminy.

7.3.6. Uspołecznienie procesu planowania i realizacji

Społeczność lokalna sołectwa Krościenko Wyżne na zaproszenie władz samorządowych uczestniczyła w pracach nad niniejszym planem (zespół roboczy). Jak wynika z doświadczeń innych jednostek samorządu zazwyczaj uczestnicy prac nad planami rozwoju stają się w swoich środowiskach rzecznikami proponowanych w tych planach rozwiązań.

O Planie Odnowy Miejscowości – Sołectwa Krościenko Wyżne 2010-2015 przyjętym do realizacji przez Radę Sołecką i Radę Gminy, jak również o rozpoczynanych zadaniach, ich przebiegu i zakończeniu wszyscy mieszkańcy będą szczegółowo informowani. Informacje będą upowszechniane za pośrednictwem prasy regionalnej i lokalnej oraz zwyczajowo na tablicy ogłoszeń i stronie internetowej Urzędu Gminy oraz bezpośrednio przez władze gminy na różnego typu zebraniach. Uwagi od mieszkańców na temat prowadzonych prac zbierane będą w Urzędzie Gminy w Krościenku Wyżnym.

8. SPIS ILUSTRACJI

Mapa 1. Położenie sołectwa Krościenko Wyżne na mapie Polski.....	4
Mapa 2. Zdjęcie satelitarne Krościenka Wyżnego i okolic.....	5
Mapa 3. Usytuowanie sołectwa Krościenko Wyżne w stosunku do ponadlokalnych ośrodków miejskich regionu	6
Mapa 4. Stopa bezrobocia w poszczególnych powiatach woj. podkarpackiego na koniec kwietnia 2010r.	11
Tabela 1. Liczba ludności w poszczególnych latach na dzień 31.12 każdego roku [osoby]	8
Tabela 2. Stopa bezrobocia na dzień 31.12.2004-2009 i 30.04.2010 w powiecie krośnieńskim na tle województwa i kraju [%].....	11
Tabela 3. Struktura zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Krościenko Wyżne.....	12
Tabela 4. Zestawienie gospodarstw wg wielkości w sołectwie Krościenko Wyżne stan na dzień 31.12.2007 r.....	23
Tabela 5. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Krościenko Wyżne w latach 2004 - 2009.....	24
Tabela 6. Inwentaryzacja zasobów.....	24
Wykres 1. Zmiany liczby ludności w gminie Krościenko Wyżne w latach 2005-2009.....	8
Wykres 2. Zmiany w liczbie mężczyzn i kobiet tworzących populację gminy Krościenko Wyżne.....	9
Wykres 3. Struktura mieszkańców gminy Krościenko Wyżne według ekonomicznych grup wieku (stan na koniec roku 2009)	10
Wykres 4. Stopa bezrobocia na dzień 31.12.2004-2009 i 30.04.2010 w powiecie krośnieńskim na tle województwa i kraju	11
Wykres 5. Struktura zagospodarowania terenów w sołectwie Krościenko Wyżne	16
Wykres 6. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Krościenko Wyżne w latach 2004 - 2009.....	24
Zdjęcie 1. Struktura przestrzenna Krościenka Wyżnego	14
Zdjęcie 2. Budownictwo drewniane.....	15
Zdjęcie 3. Budownictwo murowane.....	15
Zdjęcie 4. Kościół parafialny p.w. św. Marcina i szkoła w Krościenku Wyżnym.....	16